

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA ELEKTROS ENERGETIKOS SEKTORIAUS PERTVARKA

2011 m. lapkričio 7 d. Nr. VA-P-20-14-16
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant 2010-12-06 pavedimą Nr. P-20-14

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Renata Vaitulionienė (grupės vadovė)

Daina Balčėtienė

Vaida Barizienė

Tautvydas Lankelis

Auditas pradėtas 2010-12-06

Auditas baigtas 2011-10-31

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrolė.lt

TURINYS

Santrauka	3
Ižanga	5
Audito apimtis ir metodai	6
Audito rezultatai	7
1. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos teisiniai aspektai ir pertvarkos pradžia	7
1.1. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos teisiniai aspektai	7
1.2. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos pradžia	10
2. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos proceso koordinavimas ir vykdymas	13
3. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos plano pagrindiniai etapai ir jų vykdymas	18
Perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimo eiga	19
4. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos metu įvykę struktūros pokyčiai	21
5. Elektros energetikos sektoriaus struktūros pokyčių įtaka elektros tarifams	27
6. LEO LT, AB, likvidavimas	30
6.1. Likviduojamos LEO LT, AB, veikla	31
6.2. LEO LT, AB, likvidavimo procesas	33
6.2.1. LEO LT, AB, akcijų pokyčiai	35
6.2.2. Turto ir įsipareigojimų perleidimas	37
6.3. LEO LT, AB, likvidavimo būklė	39
Išvados ir rekomendacijos	41
Priedai	43

SANTRAUKA

Valstybės kontrolė atliko Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos veiklos auditą, kurio tikslas – įvertinti, kaip vykdoma elektros energetikos sektoriaus pertvarka.

Energetikos ministerija 2009 m. pabaigoje pradėjo Lietuvos elektros energetikos sektoriaus struktūrinę pertvarką, nes, atsisakius LEO LT, AB, modelio, reikėjo apibrėžti LEO LT, AB, priklausiusių įmonių vietą ir funkcijas bendroje energetikos sistemoje ir įgyvendinti ES trečiojo energetikos paketo nuostatas. Audito metu nustatėme, kad elektros energetikos sektoriaus pertvarka vyksta Europos Sąjungos direktyvos nuostatų neperkėlus į nacionalinę teisę, t. y. nepriėmus Energetikos ir Elektros energetikos įstatymų pakeitimų, be to, elektros energetikos sektoriaus pertvarkos veiksmų planas nebuvo patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės, o elektros energetikos pertvarkymo gairės patvirtintos įsibėgėjus pertvarkymo procesui.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2010 m. gegužės 4 d. patvirtino Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo koncepciją. Ja siekiama įtvirtinti numatomo keisti Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pagrindines siūlomo teisinio reguliavimo nuostatas ir struktūrą ir taip perkelti Europos Sąjungos direktyvos reikalavimus į nacionalinius teisės aktus. Energetikos ir Elektros energetikos įstatymų pakeitimų projektai, kuriais numatyta perkelti Europos Sąjungos direktyvos nuostatas, pateikti Lietuvos Respublikos Seimui atitinkamai 2010 m. spalio 20 d. ir 2010 m. lapkričio 3 d. ir iki audito pabaigos, t. y. iki 2011 m. lapkričio 1 d. buvo nepriimti.

Vadovaujantis Europos Sąjungos direktyva reikėjo atskirti elektros energetikos sektoriaus pagrindines veiklas – elektros gamybą ar tiekimą, perdavimą ir skirstymą. Lietuva, kad užtikrintų perdavimo veiklos atskyrimą, turėjo galimybę pasirinkti vieną iš 3 alternatyvų. Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasirenkant perdavimo sistemos ir veiklos nuosavybę visiškai atskirti nuo elektros energijos gamybos, skirstymo ir tiekimo, nebuvo atliktos analizės ar studijos, nebuvo modeliuota, taigi yra rizika, kad pasirinktas būdas nėra optimalus Lietuvai.

Energetikos ministerija teigia, kad energetikos sektoriaus pertvarka iš esmės baigta, tačiau kol kas neįvykdytas vienas svarbiausių pertvarkos tikslų, kurį įpareigoja vykdyti Europos Sąjungos direktyva – perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimas.

Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos metu sukurta nauja įmonių struktūra, iš anksčiau egzistavusių įmonių atskirtas ir suformuotas naujas aptarnavimo paslaugų įmonių blokas, teikiantis specifines elektros energetikos sektoriui būdingas paslaugas. Šioms įmonėms veikiant rinkoje, yra didelė rizika, kad susidarys karteliai, o tinklo aptarnavimo darbų kaina gali išaugti. Aptarnavimo

bloko įmonių teikiamų paslaugų kainos nepatenka į Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos reguliavimo sferą, o šių paslaugų sąnaudos įskaičiuojamos į elektros energijos kainą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei rekomendavome teisės aktuose Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai suteikti teisę gauti visą reikalingą informaciją iš energetikos įmonės aptarnaujančių įmonių apie jų sąnaudas, pajamas ir sutartinius įsipareigojimus ir suderinti aptarnavimo bloko įmonių pasitvirtintas kainodaras su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija.

LEO LT, AB, būdama pagrindinė elektros energetikos sektoriaus įmonių akcijų valdytoja, vykdė pirkimus ir sudarydavo sutartis ne Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka. Su elektros energetikos sektoriaus pertvarka susijusių paslaugų, už kurias sumokėta apie 8 mln. Lt, Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai ateityje vertinant reguliuojamų įmonių sąnaudas, suma gali būti įskaičiuota į elektros energijos kainą.

LEO LT, AB, 2009 m. gruodžio 30 d. visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu įgijo likviduojamos bendrovės statusą. Akcininko sprendimas suteikti likvidatoriui teisę sudaryti sandorius, susijusius ne tik su likvidavimo veikla, pratęsė LEO LT, AB, likvidavimo procesą ir tai galėjo turėti įtakos, kad bendrovės likvidavimas tęsiasi beveik dvejus metus. LEO LT, AB, iki audito pabaigos nebuvo išregistruota, neatliktas LEO LT, AB, turto nepriklausomas vertinimas – taigi neįgyvendintas akcininko sprendimas ir tai galėjo turėti įtakos LEO LT, AB, akcijų vertės dydžiui.

IŽANGA

Europos Parlamente 2009 m. balandžio 22 d. patvirtintas trečiasis energetikos paketas – visuma teisinių priemonių, kiekvienam Europos Sąjungos piliečiui užtikrinančių galimybę pasinaudoti konkurencingos elektros energijos ir dujų rinkų privalumais. Jį sudaro 5 teisės aktai:

- 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti direktyvą 2003/54/EB;
- 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 713/2009, įsteigiantis Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūrą;
- 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 714/2009 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų, panaikinantis reglamentą (EB) Nr. 1228/2003;
- 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinantis reglamentą (EB) Nr. 1775/2005;
- 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti direktyvą 2003/55/EB.

Šio elektros energijos ir dujų rinkoms liberalizuoti skirto paketo tikslas – užtikrinti veiksmingą veiklų elektros energetikos sektoriuje ir jų komercinių interesų atskyrimą, kurį efektyviai atlikus būtų įmanoma pašalinti vertikalios integracijos įmonių galimybes sudaryti trečiųjų šalių prieigos prie elektros tinklų diskriminacines sąlygas, lemti konkurencijos iškreipimus ir riboti trečiųjų šalių investicijas¹.

Europos Sąjungos direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių nustato elektros energetikos sektoriaus veiklų atskyrimą, t. y. elektros energijos perdavimo veiklos atskyrimą nuo elektros energijos gamybos, skirstymo ir tiekimo veiklų ir jų komercinių interesų. Tai buvo viena pagrindinių priežasčių pradėti elektros energetikos sektoriaus pertvarką Lietuvoje.

Elektros energetikos sistemą sudaro elektrinės, kurios gamina elektrą, elektros perdavimo tinklai, kurių linijomis elektra perduodama dideliais atstumais, ir elektros skirstymo tinklai, kurių linijomis elektra iš perdavimo tinklų ir mažų elektrinių tiekiami vartotojams.

1 pav. Elektros sistemos technologinė schema

Šaltinis – Lietuvos Respublikos energetikos ministerija

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 517 „Dėl LR elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo koncepcijos patvirtinimo“, 9 p.

2010 m. formuojant Lietuvos energetikos plėtros politiką ir užtikrinant jos įgyvendinimą buvo vykdoma struktūrinė energetikos sektoriaus pertvarka, numatanti skaidrų veiklų atskyrimą ir funkcijų sutelkimą specializuotuose blokuose.

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audito objektas – elektros energetikos sektoriaus pertvarka.

Audito subjektai – Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, UAB „Visagino atominė elektrinė“, likviduojama LEO LT, AB.

Audito tikslas – įvertinti, kaip vykdoma elektros energetikos sektoriaus pertvarka.

Audito metodai:

Audituojamas laikotarpis – 2009–2010 m. ir 2011 m. I pusmetis.

Informacijos rinkimo metodai ir audito procedūros parinktos atsižvelgiant į audito mastą, tikslus ir numatytus išteklius. Duomenis ir informaciją rinkome raštu, elektroniniu paštu ir bendraujant su specialistais, taikydami patikrinimo, patvirtinimo ir paklausimo procedūras:

- informacija surinkta nagrinėjant akcininkų susirinkimų, valdybos ir darbo grupių posėdžių protokolus ir teisės aktus, susijusius su energetikos ir elektros energetikos sektoriais, elektros energetikos sektoriaus pertvarka ir elektros energetikos sektoriaus įmonių reorganizavimu, LEO LT, AB, likvidavimu, elektros energijos kainų nustatymu, viešųjų pirkimų organizavimu;

- siekdami išsiaiškinti elektros energetikos sektoriaus pertvarkos eigą kalbėjomės su UAB „Visagino atominė elektrinė“, Energetikos ministerijos, LITGRID, AB, ir Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos darbuotojais. Informaciją apie elektros energetikos projekto įgyvendinimą pateikė likviduojamos LEO LT, AB, darbuotojai. Apie elektros energetikos sektoriaus pertvarkos problemas bendravome su UAB NT Valdosa, UAB „Elektros tinklo paslaugos“, UAB „TETAS“ ir UAB Technologijų ir inovacijų centro darbuotojais ir Pasaulio energetikos tarybos Lietuvos komiteto pirmininku.

AUDITO REZULTATAI

1. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos teisiniai aspektai ir pertvarkos pradžia

1.1. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos teisiniai aspektai

Pagrindiniai elektros energetikos sektorių reglamentuojantys teisės aktai yra Nacionalinė energetikos strategija², Energetikos įstatymas³ ir Elektros energetikos įstatymas⁴.

Energetikos ministerija, vadovaudamasi Energetikos ir Elektros energetikos įstatymais, įgyvendina valstybės politiką energetikos srityje, plėtoja tarptautinį bendradarbiavimą, rengia ir tvirtina teisės aktus, rengia Nacionalinės energetikos strategijos įgyvendinimo planą ir programas, koordinuoja jų įgyvendinimą ir kt. Vienas iš svarbiausių Energetikos ministerijos veiklos tikslų, siekiant užtikrinti Lietuvos energetinio ūkio plėtrą, gyventojų gerovės kilimą ir vykdant narystės Europos Sąjungoje įsipareigojimus, yra formuoti valstybės energetinio saugumo politiką: Nacionalinės energetikos strategijos, strateginių energetikos projektų, Europos Sąjungos energetikos politikos srityse ir užtikrinti šios politikos įgyvendinimą.

Energetikos ministerija, siekdama jai nustatytų veiklos tikslų, atlieka šias funkcijas:

- analizuoja Lietuvos ir užsienio valstybių energetikos būklę ir raidos tendencijas;
- pagal kompetenciją dalyvauja įgyvendinant ilgalaikes valstybės saugumo stiprinimo programas;
- pagal kompetenciją koordinuoja investicijas, skirtas energetikos projektams įgyvendinti;
- rengia Nacionalinės energetikos strategijos ir jos pakeitimų projektus, teikia juos Lietuvos Respublikos Vyriausybei, taip pat rengia Nacionalinės energetikos strategijos įgyvendinimo planą, koordinuoja Nacionalinės energetikos strategijos įgyvendinimą;
- pagal kompetenciją perkelia į nacionalinę teisę ir įgyvendina Europos Sąjungos teisę ir vykdo kitus Lietuvos narystės Europos Sąjungoje įsipareigojimus ir kt.⁵

Energetikos ministerija valdo patikėjimo teise jai perduotą valstybei nuosavybės teise priklausantį nacionalinio investuotojo bendrovės LEO LT, AB, akcijų paketą. 2009 m. rugsėjo mėnesį buvo priimtas sprendimas dėl LEO LT, AB, likvidavimo. Plačiau apie LEO LT, AB, likvidavimo procesą, turto ir įsipareigojimų perleidimą žr. ataskaitos 6 skyriuje.

² Lietuvos Respublikos Seimo 2007-01-18 nutarimas Nr. X-1046 „Dėl nacionalinės energetikos strategijos patvirtinimo“.

³ Energetikos įstatymas, 2002-05-16 Nr. IX-884, 6 str. 1 p.

⁴ Elektros energetikos įstatymas, 2000-07-20 Nr. VIII-1881, 4 str. 1 p.

⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-02-11 nutarimas Nr. 86 „Dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 6 p.

Energetikos ministerija 2009 m. pabaigoje pradėjo Lietuvos elektros energetikos sektoriaus struktūrinę pertvarką (elektros energetikos sektoriaus struktūra 2010 sausio 1 d. duomenimis pateikiama 1 priede), nes atsisakius LEO LT, AB, modelio, reikėjo apibrėžti LEO LT, AB, priklausiusių įmonių vietą ir funkcijas bendroje energetikos sistemoje ir įgyvendinti ES trečiojo energetikos paketo nuostatas. Energetikos ministerija pažymi, kad elektros energetikos sektoriaus pertvarka siekiama didinti sistemos veiklos efektyvumą, atskirti ir išgryninti veiklas, didinti energetinę nepriklausomybę.

Vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva⁶ dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (toliau – Direktyva) reikėjo atskirti elektros energetikos sektoriaus pagrindines veiklas – elektros gamybą ar tiekimą, perdavimą ir skirstymą. Direktyvos preambulėje nurodyta, kad veiksmingai neatskyrus tinklų nuo gamybos ir tiekimo veiklos, lieka diskriminacijos pavojus ne tik eksploatuojant tinklą, bet ir skatinant įmones pakankamai investuoti į savo tinklus. Tinklų atskyrimu siekiama išvengti, kad bendrovės, kurios valdo ir energijos perdavimą, ir gamybą, ir (arba) tiekimą, pasinaudotų privilegijuota perdavimo tinklo operatoriaus padėtimi, neleisdamos ar trukdydamos tinklu pasinaudoti konkurentams.

Įsigaliojus minėtai direktyvai, Lietuva, atsižvelgdama į joje numatytus objektyvius kriterijus, turėjo galimybę pasirinkti vieną iš 3 alternatyvų, kad užtikrintų perdavimo veiklos atskyrimą:

- nuosavybės atskyrimą;
- nepriklausomo sistemos operatoriaus modelį;
- nepriklausomo perdavimo operatoriaus modelį.

Europos Parlamento 2007 m. liepos 10 d. rezoliucijoje dėl dujų ir elektros energijos vidaus rinkos perspektyvų⁷ nurodyta, kad nuosavybės atskyrimas perdavimo veikloje – veiksmingiausias būdas nediskriminuojant skatinti investicijas į infrastruktūrą, naujiems rinkos dalyviams užtikrinti sąžiningą prieigą prie tinklo ir rinkos skaidrumą. Europos Komisija 2007 m. sausio 1 d. komunikate dėl Europos energetikos politikos⁸ pažymi nuosavybės atskyrimo efektyvumą ir prioritetinę alternatyvą, įgyvendinant veiklų atskyrimą. Nuosavybės atskyrimo alternatyvos efektyvumo ir tvarumo principas įtvirtintas ir Direktyvos preambulėje. Dėl šių priežasčių nuosavybės atskyrimo alternatyva, įgyvendinant veiklų elektros energetikos sektoriuje atskyrimo reikalavimus Europos Sąjungos lygiu, laikoma pagrindiniu ir prioritetiniu Direktyvos įgyvendinimo būdu.

⁶ 2009-07-13 Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinant direktyvą 2003/54/EB.

⁷ 2007-07-10 Europos parlamento rezoliucija dėl dujų ir vidaus rinkos perspektyvų (2007/2089(INI)).

⁸ 2007-07-01 Europos Komisijos komunikatas dėl Europos energetikos politikos (COM (2007)0001).

Lietuvos Respublikos Vyriausybė pasirinko pagrindinį ES trečiojo energetikos paketo įgyvendinimo būdą – nuosavybės atskyrimą⁹. Pasirenkant šį būdą, nebuvo atlikta sąnaudų ir naudos analizė.

Audito metu, analizuodami kitų šalių patirtį, pastebėjome, kad kai kurios jų, prieš apsispręsdamos, kokį Direktyvos būdą pasirinkti, atliko esamos situacijos šalyje analizę, vertino kaip pasirinktas perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimo būdas paveiks elektros energetikos sektoriaus įmones, kokie galimi pasirinkto būdo privalumai ir trūkumai.

Pavyzdys

Olandija, prieš nuspręsdama kurį iš Direktyvoje nurodytų būdų pasirinkti glaudžiai bendradarbiavo su Vyriausybe, Ekonomikos ministerija, ekonominio reguliatoriaus funkcijas vykdančia institucija ir kt. institucijomis ir/ar įmonėmis. Buvo atlikta kelių pasirinkimo alternatyvų studija-analizė¹⁰. Studijoje analizuojama nuosavybės atskyrimo metodo kaštų ir naudos analizė, lyginant su esama situacija. Buvo analizuojamas ne tik perdavimo sistemos atskyrimas nuosavybės atskyrimo būdu, bet ir juridinio perdavimo sistemos atskyrimo alternatyva. Atliekant kaštų ir naudos analizę buvo ieškoma geriausio sprendimo šaliai.

Mūsų nuomone, prieš apsisprendžiant pasirinkti vieną iš trijų Direktyvoje nurodytų būdų, buvo tikslinga pamodeliuoti koks perdavimo veiklos atskyrimo modelis būtų optimalus Lietuvai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2010 m. gegužės 4 d. patvirtino Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo koncepciją¹¹ (toliau – Koncepcija).

Koncepcija siekiama įtvirtinti numatomo keisti Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pagrindines siūlomo teisinio reguliavimo nuostatas ir struktūrą ir taip perkelti Direktyvos¹² reikalavimus į nacionalinius teisės aktus. Elektros energetikos įstatymo pakeitimo tikslas – numatyti tokį teisinį reglamentavimą, kuris elektros energetikos sektoriaus veiklą padarytų našesnę ir konkurencingesnę, nustatyti svarbiausius valstybės energetikos politiką atitinkančius elektros energijos tiekimo saugumo, patikimumo ir sektoriaus darnaus vystymosi teisinius pagrindus. Kaip įtvirtinta Direktyvos 49 str. 1 d., Europos Sąjungos valstybės narės privalo užtikrinti, kad įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini Direktyvai įgyvendinti, įsigalioję ne vėliau kaip iki 2011 m. kovo 3 d., taigi iki šios datos turėjo būti pakeistas Elektros energetikos įstatymas ir kiti elektros energetikos sritį reglamentuojantys teisės aktai.

Energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas 2010 m. spalio 20 d., Elektros energetikos pakeitimo įstatymo projektas pateiktas 2010 m. lapkričio 3 d., tačiau iki audito pabaigos šie teisės aktai nepriimti.

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 517 „Dėl LR elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo koncepcijos patvirtinimo“, 20.1 p.

¹⁰ *Vertical separation of the energy-distribution industry, an assessment of several options for unbundling*, CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis.

¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 517, 2 p.

¹² 2009-07-13 Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti direktyvą 2003/54/EB.

Nacionalinė energetikos strategija¹³ patvirtinta 2007 m. Ji apibrėžia pagrindines valstybės nuostatas energetikos srityje ir jų įgyvendinimo kryptis iki 2025 m., tačiau ES trečiasis energetikos paketas įpareigoja pertvarkyti elektros energetikos sektorių. Nacionalinėje energetikos strategijoje, kuri nustato pagrindines energetikos vystymosi kryptis Lietuvoje, neįtvirtinti Lietuvos interesai ir uždaviniai formuojant Europos Sąjungos energetikos politiką. Lietuvos Respublikos Seimui 2010 m. spalio 6 d. buvo pateiktas Nacionalinės energetikos (energetinės nepriklausomybės) strategijos projektas, kuris taip pat iki audito pabaigos nebuvo patvirtintas (1 lentelė).

1 lentelė. Teisės aktų projektų pateikimas Lietuvos Respublikos Seimui

Teisės akto pavadinimas, Nr. ir data	Teisės akto projekto pateikimas Seimui	Pakartotinas pateikimas Seimui
Nacionalinė energetikos strategija, 2007-01-18 Nr. X-1046	LRV 2010-10-06 nutarimas Nr. 1426 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl nacionalinės energetikos (energetinės nepriklausomybės) strategijos patvirtinimo“ projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“	LRV 2011-05-25 nutarimas Nr. 591 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl nacionalinės energetikos (energetinės nepriklausomybės) strategijos patvirtinimo“ projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“
Energetikos įstatymas, 2002-05-16 Nr. IX-884	LRV 2010-10-20 nutarimas Nr. 1512 „Dėl Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“	-
Elektros energetikos įstatymas, 2000-07-20 Nr. VIII-1881	LRV 2010-11-03 nutarimas Nr. 1568 „Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“	-

Šaltinis – Lietuvos Respublikos Seimas

Elektros energetikos sektoriaus pertvarka vykdoma neperkėlus ES trečiojo paketo nuostatų į nacionalinę teisę, t. y. nepriėmus Energetikos ir Elektros energetikos įstatymų pakeitimų, ir nepakeitus Nacionalinės energetikos strategijos.

1.2. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos pradžia

LEO LT, AB, būdama pagrindinė elektros energetikos sektoriaus įmonių akcijų valdytoja, pradėjo elektros energetikos sektoriaus pertvarką. LEO LT, AB, valdyba 2009 m. gruodžio 21 d. patvirtino kvietimus keturioms konsultacinėms bendrovėms teikti pasiūlymus dėl Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo ir optimizavimo plano sukūrimo ir jo įgyvendinimo techninės priežiūros paslaugų teikimo.

LEO LT, AB, 2009 m. gruodžio 30 d. visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu įgijo likviduojamos bendrovės statusą ir 2009 m. gruodžio 31 d. likviduojamos LEO LT, AB, likvidatoriaus įsakymu Nr. 6 „Dėl darbo grupės sudarymo Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo ir optimizavimo planui sukurti ir jo įgyvendinimo techninės priežiūros paslaugoms

¹³ Lietuvos Respublikos Seimo 2007-01-18 nutarimas Nr. X-1046 „Dėl Nacionalinės energetikos strategijos patvirtinimo“.

pirkti“ sudarė darbo grupę konsultantui atrinkti dėl Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo ir optimizavimo plano sukūrimo ir jo įgyvendinimo techninės priežiūros paslaugų teikimo. Likviduojama LEO LT, AB, 2010 m. sausio 13 d. sudarė sutartį su audito bendrove dėl elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo plano ir jo įgyvendinimo.

Norime atkreipti dėmesį, kad LEO LT, AB, prieš pradėdama veiklą 2008 m. liepos 3 d. raštu Nr. SD-56 „Dėl perkančiosios organizacijos statuso nustatymo“ kreipėsi į Viešųjų pirkimų tarnybą, taip pat raštais į Ūkio ministeriją ir advokatų kontorą dėl LEO LT, AB, kaip perkančiosios organizacijos statuso nustatymo. Viešųjų pirkimų tarnyba 2008 m. liepos 22 d. raštu Nr. 4S-2347 „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies aiškinimo“ pateikė išaiškinimą, kad LEO LT, AB, yra perkančioji organizacija ir turi vadovautis Viešųjų pirkimų įstatymu¹⁴. Ūkio ministerijos nuomone, pateikta 2008 m. rugpjūčio 9 d. rašte Nr. (4.2-D16)-3-5875 „Dėl LEO LT, AB, kaip perkančiosios organizacijos statuso pagal Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymą“, kadangi LEO LT, AB, pati nevykdo veiklos, susijusios su elektros energijos gamyba, perdavimu, skirstymu ir/ar tiekimu, ji nėra perkančioji organizacija. 2008 m. birželio 13 d. rašte „Dėl LEO LT, AB, kaip perkančiosios organizacijos statuso pagal LR Viešųjų pirkimų įstatymą“ advokatų kontora išaiškino, kad LEO LT, AB, neatitinka nei bendrųjų, nei specialiųjų perkančiosios organizacijos požymių, todėl vykdydama pirkimus neprivalo vadovautis Viešųjų pirkimų įstatymu.

LEO LT, AB, Ūkio, o vėliau Energetikos ministerijos kontroliuojama bendrovė, 2008–2010 m. vykdė pirkimus ir sudarydavo sutartis ne Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Kaip nurodyta sutartyje dėl elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo plano ir jo įgyvendinimo: LEO LT, AB, atsižvelgdama į savo vienintelio akcininko interesus, ir siekdama užtikrinti, kad Lietuvos elektros energetikos sektoriaus veiklos modelis po LEO LT, AB, likvidavimo atitiktų nacionalinę energetikos strategiją ir sudarytų sąlygas integruoti Lietuvos elektros energetikos sistemą į Europos Sąjungos rinką bei užtikrintų pradėtų strateginių projektų finansavimą, inicijavo Lietuvos elektros energetikos pertvarkymo ir optimizavimo plano sukūrimo ir jo įgyvendinimo techninės priežiūros projektą.

Vadovaujantis sutartimi paslaugos buvo teikiamos dviem etapais:

I etapas: Lietuvos elektros energetikos sektoriaus veiklos alternatyvių vystymo modelių analizė, optimalaus modelio pasirinkimas bei jo įgyvendinimo detalaus veiksmų plano parengimas;

II etapas: Techninė priežiūra įgyvendinant pasirinktą Lietuvos elektros energetikos sektoriaus veiklos vystymo modelį ir su tuo susijusias reformas (įskaitant skirstomųjų tinklų įmonių sujungimą).

¹⁴ Viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13Nr. I-1491.

Sutartyje audito bendrovė iki 2010 m. birželio 30 d. įsipareigojo parengti atitinkamus dokumentus ir įvykdyti pavestas užduotis, todėl:

- klasifikavo pirminę informaciją, įvardijo pagrindinius projekto valdymo principus, pateikė naujų organizacinių struktūrų alternatyvas ir Lietuvos elektros energetikos sektoriaus vystymo kryptių aprašą;
- parengė infrastruktūros paslaugų sektoriaus struktūros reguliavimo institucinės sąrangos tobulinimo aprašą, naujos reguliavimo institucijos organizacinės struktūros projektą ir galimų reorganizavimo sąlygų aprašus;
- atliko naujos Lietuvos energetikos sektoriaus organizacinės struktūros finansinio pajėgumo įvertinimą ir pagal užduotį parengė papildomų naujos organizacinės struktūros finansavimo užtikrinimo būdų aprašą;
- parengė detalią naujos organizacinės struktūros schemą ir jos veiklos modelio aprašymą;
- parengė AB Rytų skirstomųjų tinklų, AB „VST“ ir VĮ „Visagino energija“ sujungimo strategiją ir veiksmų planą;
- sudarius užsakymą su subrangovu atliko aukščiausio ir vidutinio lygio vadovų vertinimą;
- parengė Elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo ir optimizavimo veiksmų planą.

Audito bendrovė 2010 m. balandžio 26 d. perdavimo-priėmimo aktu Nr. 29-2010 LEO LT, AB, likvidatoriui perdavė medžiagą, susijusią su I etapo elektros energetikos sektoriaus plano rengimu ir įgyvendinimo projektu. Šiuo aktu audito bendrovė patvirtino, kad suteikė su elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo plano rengimu ir jo įgyvendinimu susijusias paslaugas.

II etapo paslaugų teikimui audito bendrovei buvo pateikti 7 užsakymai, pagal kuriuos ji turėjo teikti konsultacines paslaugas, atlikti vertinimus ir kitus papildomus darbus ir užduotis.

Audito bendrovė pristatė finansinio pajėgumo skaičiavimų prielaidų apžvalgą, Lietuvos energetikos sektoriaus numatomų investicijų poreikį 2010–2020 metams. Taip pat buvo pristatytas aptarnavimo veiklų bloko galimas finansinis pajėgumas. Mūsų nuomone, parengtas Lietuvos energetikos sektoriaus organizacinės struktūros finansinio pajėgumo įvertinimas netikslus, nes:

- Audito bendrovė negalėjo iš esmės atlikti finansinio pajėgumo skaičiavimų, nes nebuvo žinoma konkreti elektros energetikos sektoriaus struktūra, darbuotojų skaičius ir elektros energetikos sektoriaus įmonių biudžetai;
- įvertinant finansinį pajėgumą skaičiavimuose naudojamos tarifų prielaidos neatitiko tuo metu galiojančių tarifų, pvz.: vidutinė gamybos dedamoji 2010 m. buvo 15,50 ct/kWh, o skaičiavimuose naudojama 12,51 ct/kWh, todėl galime teigti, kad atlikti skaičiavimai yra netikslūs ir jie nebuvo derinami su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija.

Tik įgyvendinus elektros energetikos sektoriaus struktūros pakeitimus, gamybos, perdavimo ir skirstymo blokai parengė biudžetus 2011–2013 metams ir buvo modeliuojami įmonių pinigų srautai ir vertinamas finansinis pajėgumas.

Pagal nustatytą užduotį audito bendrovė parengė pirminį Elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo ir optimizavimo veiksmų planą, kuris darbo grupių posėdžiuose buvo keičiamas, koreguojamas ar papildomas, atsižvelgiant į naujas problemas, darbų apimtis ir kt.

Energetikos ministerija viešai skelbia, kad 2010 m. gegužės mėnesį Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimu Nr. 54-2657 patvirtino elektros energetikos sektoriaus pertvarkos planą. Audito metu nustatėme, kad Vyriausybė nutarimu nėra patvirtinusi elektros energetikos sektoriaus pertvarkos plano ir Energetikos ministerijos pateikiama informacija yra klaidinga.

Energetikos ministerija elektros energetikos sektoriaus pertvarką pradėjo ir vykdė, nors sektoriaus pertvarkos planas nebuvo patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

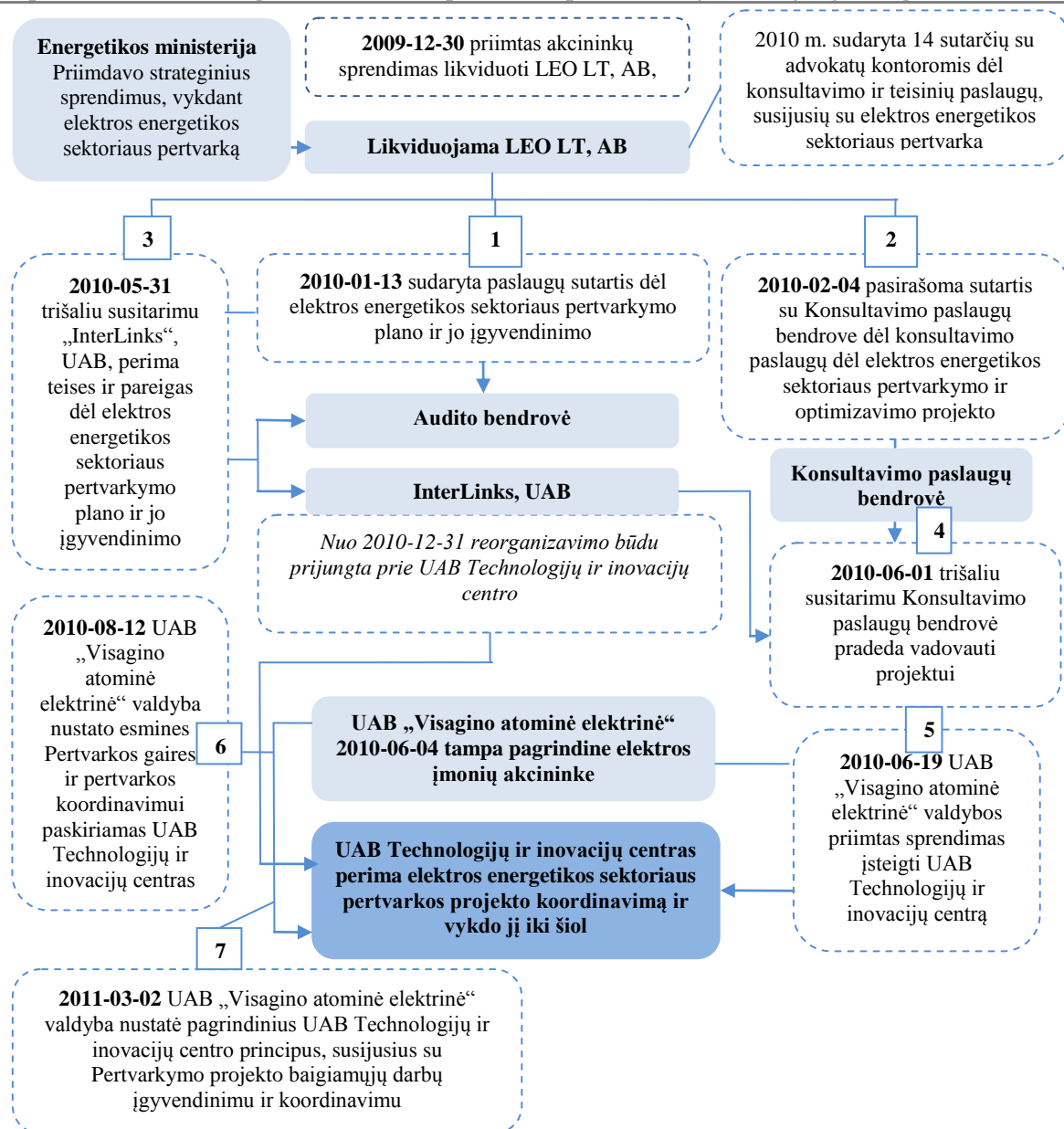
2. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos proceso koordinavimas ir vykdymas

Siekiant užtikrinti tarpusavio veiksmų koordinavimą, pasikeitimą informacija ir efektyvų elektros energetikos sektoriaus pertvarkos projekto valdymą, 2010 m. sausio mėnesį sudarytas likviduojamos LEO LT, AB, Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo ir optimizavimo plano sukūrimo ir jo įgyvendinimo techninės priežiūros Projekto valdymo komitetas (toliau – PVK), kurio nariais tapo Energetikos ministerijos ir energetikos įmonių atstovai, taip pat atstovai įmonių, su kuriomis buvo pasirašytos konsultavimo paslaugų sutartys. PVK posėdžiuose Energetikos ministerija nustatydavo strateginius tikslus ir nurodydavo pertvarkos proceso strategines kryptis. Be to buvo sudarytos projekto darbo grupės (pvz.: techninės priežiūros projekto, skirstomųjų tinklų operatoriaus, perdavimo sistemos operatoriaus, elektros gamybos ir tiekimo, aptarnavimo bloko ir kitos), kur buvo sprendžiami kasdieniniai projekto vykdymo uždaviniai ir rengiamos ataskaitos PVK svarstymui.

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos inicijuotas Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo ir optimizavimo plano projektas pavadintas „Edisono“ projektu, kurio stebėseną buvo vykdoma naudojantis intranetiniu tinklalapiu.

2 pav. pateikiame elektros energetikos sektoriaus pertvarkos proceso koordinavimo ir vykdymo eigą.

2 pav. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos proceso valdymas ir vykdymo eiga

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos projekto valdymo paslaugas teikė audito bendrovė, tačiau beveik tuo pačiu metu, t. y. 2010 m. vasario 4 d., buvo pasirašyta konsultavimo paslaugų sutartis su konsultavimo paslaugų bendrove. Sutartimi įmonė išpareigojo:

- pagal nustatytus kriterijus siūlyti potencialias pertvarkyto ir optimizuoto energetikos sektoriaus struktūros alternatyvas;
- vertinti jų finansinį pajėgumą;
- pasirinkus optimalią pertvarkyto ir optimizuoto energetikos sektoriaus struktūros alternatyvą, kurti funkcijas įmonių, priklausysiančių pertvarkytam ir optimizuotam energetikos sektoriui;

- prižiūrėti su „Edisono“ projektu dirbančių konsultantų darbą; vadovauti pertvarkyto ir optimizuoto energetikos sektoriaus Aptarnavimo bloko struktūros kūrimo darbo grupei ir kt.

Vykdamas elektros energetikos sektoriaus pertvarką, Energetikos ministerija priimdavo strateginius sprendimus, o audito bendrovė ir konsultavimo paslaugų bendrovė buvo pagrindinės elektros energetikos sektoriaus pertvarkos vykdymo veiksmų plano rengėjos ir jo įvykdymo koordinatorės.

Vykdamas elektros energetikos sektoriaus pertvarką ir likviduojant LEO LT, AB, visos teisės ir pareigos, kylančios iš paslaugų sutarčių, sudarytų likviduojamos LEO LT, AB, 2010 m. gegužės 31 d. buvo perleistos AB „Lietuvos energijos“ dukterinei bendrovei „InterLinks“, UAB. Buvo perduotos ir sutartys dėl elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo plano ir jo įgyvendinimo su audito bendrove ir su konsultavimo paslaugų bendrove. Taigi, elektros energetikos sektoriaus pertvarkos projekto darbų pirkėjas ir užsakovas tapo „InterLinks“, UAB, o pagal 2010 m. birželio 1 d. pasirašytą susitarimą Nr. 17-7010 dėl konsultacijų teikimo sutarties pakeitimo tarp „InterLinks“, UAB, ir konsultavimo paslaugų bendrovės, „Edisono“ projekto įgyvendinimui pradėjo vadovauti konsultavimo paslaugų bendrovė.

Likviduojant LEO LT, AB, nuo 2010 m. birželio 4 d. elektros energetikos sektoriaus įmonių valdymą perėmė UAB „Visagino atominė elektrinė“, kuri tapo pagrindine elektros įmonių akcininke. Jos valdyba 2010 m. birželio 19 d. priėmė sprendimą steigti UAB Technologijų ir inovacijų centrą, prie kurios vėliau buvo prijungta „InterLinks“, UAB.

UAB „Visagino atominė elektrinė“ valdybos 2010 m. rugpjūčio 12 d. posėdyje buvo patvirtintos elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo pagrindinės gairės. Norime pastebėti, kad esminės pertvarkymo projekto gairės, kuriose nurodyti pagrindiniai elektros energetikos pertvarkos aspektai, patvirtintos įsibėgėjus pertvarkos procesui.

Elektros energetikos sektoriaus esminėse pertvarkymo gairėse nurodyta, kad:

- pertvarkymas vykdomas siekiant užtikrinti, kad Lietuvos elektros energetikos sektoriaus veiklos modelis atitiktų nacionalinę energetikos strategiją, ES trečiojo energetikos paketo, skirtą elektros energijos ir dujų rinkoms liberalizuoti, reikalavimus ir sudarytų sąlygas integruoti Lietuvos elektros energetikos sistemą į Europos Sąjungos rinką, užtikrintų pradėtų strateginių energetikos projektų finansavimą;

- pertvarkymu siekiama užtikrinti efektyvų elektros energijos perdavimo veiklos atskyrimą nuo gamybos, tiekimo ir skirstymo veiklų ir jų komercinių interesų – reorganizuoti sektoriuje veikiančias vertikalčiai integruotas energetikos įmones;

- bus suformuoti keturi elektros energetikos sektoriaus pagrindiniai įmonių blokai: perdavimo, gamybos, skirstymo ir aptarnavimo;

- grupės įmonės, atsižvelgdamos į pertvarkymo gaires ir Projektų valdymo komiteto priimtus rekomendacinio pobūdžio sprendimus, vykdo ir įgyvendina pertvarką, vadovaudamosi galiojančiais Lietuvos Respublikos teisės aktais priimta jų kompetencijai priskirtus sprendimus dėl pertvarkymo įgyvendinimo;

- su pertvarkymu susiję koncepciniai klausimai sprendžiami pertvarkyme dalyvaujančių Lietuvos elektros energetikos sektoriaus įmonių, jų akcininkų (Grupės įmonių) vadovų, įskaitant Lietuvos Respublikos Vyriausybę (atstovaujama LR energetikos ministerijos) susirinkime – Projekto valdymo komitete;

- pertvarkymą koordinuoja, administruoja ir kitus su pertvarka susijusius klausimus priima UAB Technologijų ir inovacijų centras.

Šiomis gairėmis pertvarkos koordinavimas ir administravimas pavedamas UAB Technologijų ir inovacijų centrui. Jam nustatyti šie tikslai: sukcentruoti kompetenciją ir reikalingus išteklius strategijų ir vystymo gairių parengimui ir pagrindinių blokų strategijų ir funkcijų koordinavimui; teikti IT paslaugas LITGRID AB, UAB „Visagino atominė elektrinė“ ir jos dukterinėms bendrovėms; pasiekti kuo didesnes sujungto IT ūkio sinergijas, centralizuojant ir bendrai vystant sistemas; vystyti ir kelti kompetenciją Respublikiniame energetikų mokymo centre; koordinuoti Grupės strateginius projektus.

UAB „Visagino atominė elektrinė“ valdyba 2011 m. kovo 2 d. atsižvelgdama į tai, kad pirmasis pertvarkymo etapas yra pasibaigęs ir esminiai keturių elektros energetikos įmonių blokų – perdavimo, gamybos, skirstymo ir aptarnavimo – suformavimo veiksmai yra atlikti, o rezultatai pasiekti, nutarė, kad reikia ir toliau koordinuoti pertvarkymo įgyvendinimo veiksmus, ir nustatė pagrindinius UAB Technologijų ir inovacijų centro veiklos principus, susijusius su pertvarkymo projekto įgyvendinimu ir koordinavimu. UAB Technologijų ir inovacijų centras:

1. renka, analizuoja, vertina ir keičiasi su Grupe (elektros energetikos sektoriaus įmonėmis) visa reikalinga informacija, susijusia su pertvarkymo įgyvendinimu;

2. renka, analizuoja ir vertina Grupės poreikį dėl papildomų bendro pobūdžio paslaugų, susijusių su pertvarkymo įgyvendinimu, teikimo;

3. pagal surinktą ir susistemintą informaciją bei paslaugų Grupei poreikį ir vadovaudamasi atitinkamais teisės aktais ir taikomais reikalavimais koordinuoja su pertvarkymu susijusių paslaugų pirkimus grupės mastu ir prireikus tiesiogiai įgyvendina tokius pirkimus, nustatydamą dėl tokių paslaugų pirkimo patiriamų sąnaudų paskirstymą pagrindiniams pertvarkymo subjektams – šiems UAB Technologijų ir inovacijų centro akcininkams: LITGRID AB, LITGRID turtas AB, AB „Lietuvos energija“, AB LESTO, ar jų tiesioginiams teisių ir pareigų perėmėjams ir t. t.

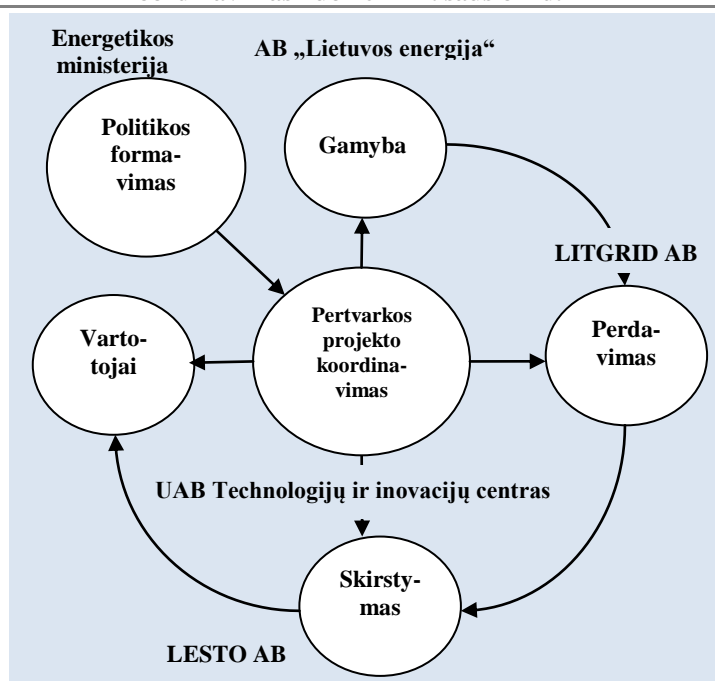
Elektros energetikos pertvarkymo gairės patvirtintos įsibėgėjus pertvarkymo procesui, o elektros energetikos pertvarkos proceso koordinavimas patikėtas aptarnavimo bloko įmonei, bet ne elektros energetikos strategiją formuojančiai institucijai.

UAB Technologijų ir inovacijų centras pasirašė sutartis, pagal kurias išlaidos paslaugoms, susijusioms su elektros energetikos sektoriaus pertvarka, proporcingai paskirstomos LITGRID AB, AB „Lietuvos energija“, AB LESTO. Už suteiktas paslaugas įmonėms pateikiamos iš trečiųjų šalių gautos sąskaitos ir pridedamos UAB Technologijų ir inovacijų centro administravimo sąnaudos ir marža.

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija sprendžia kokia dalis sąnaudų bus įtraukta į elektros energijos kainą, todėl norime pastebėti, kad administravimo mokesčiai gali būti įskaičiuoti į elektros energijos kainą 2012 m. perskaičiuojant viršutines elektros energijos kainų ribas.

Energetikos ministerija būdama pagrindinė UAB „Visagino atominė elektrinė“ akcininkė priima sprendimus dėl viso elektros energetikos sektoriaus valdymo, o UAB Technologijų ir inovacijų centras, būdama viena iš aptarnavimo bloko įmonių, atsakinga už viso elektros energetikos sektoriaus pertvarkos proceso koordinavimą. Kaip šiuo metu koordinuojamas elektros energetikos sektoriaus pertvarkos procesas, pateikta 3 pav.

3 pav. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos projekto koordinavimas nuo 2011 m. sausio 1 d.

Šaltinis – UAB Technologijų ir inovacijų centras

Vykdamas elektros energetikos sektoriaus pertvarką dalyvavo 14 įmonių. Jos teikė viešųjų ryšių, verslo konsultacijų, teisinės, turto vertinimo ir kt. konsultacines paslaugas. Iš viso per 2010–2011 m. I pusr. joms už paslaugas, susijusias su šio sektoriaus pertvarka, sumokėta apie 8,4 mln. Lt.

Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos metu konsultacines paslaugas teikė 14 įmonių, kurioms sumokėta apie 8 mln. Lt. Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai vertinant reguliuojamų įmonių sąnaudas ši suma ateityje gali būti įskaičiuota į elektros energijos kainą.

3. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos plano pagrindiniai etapai ir jų vykdymas

Audito metu, analizuodami parengtus elektros energetikos sektoriaus projekto veiksmų įgyvendinimo dokumentus, išskyrėme elektros energetikos sektoriaus pertvarkos pagrindinius etapus ir 2 lentelėje pateikiame jų būseną 2011 m. rugsėjo 1 d.

2 lentelė. Pertvarkos plano pagrindiniai etapai ir jų vykdymas

Eil. Nr.	Pertvarkos etapo pavadinimas	Būseną
1.	UAB „Visagino atominė elektrinė“ įstatinio kapitalo didinimas ir skolos perkėlimas:	Įvykdyta
1.1.	Priimtas LRV nutarimas dėl AB Lietuvos elektrinės akcijų investavimo;	Įvykdyta
1.2.	LRV įneša AB Lietuvos elektrinės akcijas ir skirstyklas (AB Ignalinos atominė elektrinė ir kt.) į UAB „Visagino atominė elektrinė“ įstatinį kapitalą;	Įvykdyta
1.3.	LEO LT, AB, įneša AB Rytų skirstomųjų tinklų, AB „VST“ ir dalį AB „Lietuvos energijos“ akcijų į UAB „Visagino atominė elektrinė“ įstatinį kapitalą;	Įvykdyta
1.4.	Likusių dalį AB „Lietuvos energijos“ akcijų LEO LT, AB, parduoda UAB „Visagino atominė elektrinė“ įskaitant LEO LT, AB, skolą UAB „Visagino atominė elektrinė“ atžvilgiu.	Įvykdyta
2.	InterLinks, UAB, įnešimas į UAB Technologijų ir inovacijų centro kapitalą.	Įvykdyta
3.	Įgyvendinamas LEO LT, AB, likvidavimas.	Vykdoma
4.	UAB „Visagino atominė elektrinė“ kapitalo didinimas įnešant AB Lietuvos elektrinės akcijas, VĮ „Visagino energija“ turtą, AB Ignalinos atominės elektrinės perdavimo tinklą ir Ūkio ministerijos skirstyklą, dalies skolos įskaitymas.	Įvykdyta
5.	Perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimas:	Vykdoma
5.1.	LITGRID UAB pertvarkymas į akcinę bendrovę;	Įvykdyta
5.2.	Perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimas nuo AB „Lietuvos energijos“;	Įvykdyta
5.3.	Perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimas nuo UAB „Visagino atominė elektrinė“;	Vykdoma
5.4.	LITGRID AB atskyrimas nuo UAB „Visagino atominė elektrinė“ įmonių grupės.	Vykdoma
6.	AB Lietuvos elektrinės ir skirstyklų (AB Ignalinos atominės elektrinės ir kt.) įnešimas į AB „Lietuvos energijos“ kapitalą.	Įvykdyta
7.	Aptarnavimo bloko suformavimas:	Įvykdyta
7.1.	Turto valdymo įmonės formavimas;	Įvykdyta
7.2.	UAB Technologijų ir inovacijų centro įmonės formavimas;	Įvykdyta
7.3.	Gamybos aptarnavimo įmonės formavimas.	Įvykdyta
8.	Remonto tarnybos funkcijos atskyrimas	Įvykdyta
9.	AB Rytų skirstomųjų tinklų ir AB „VST“ reorganizavimas sujungimo būdu į AB LESTO.	Įvykdyta

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal UAB „Visagino atominė elektrinė“ duomenis

UAB „Visagino atominė elektrinė“ 2010 m. birželio 4 d. tapo pagrindinė elektros energetikos sektoriaus įmonių akcininkė, UAB „Visagino atominė elektrinė“ valdyba 2010 m. rugpjūčio 12 d. posėdyje nustatė pagrindines pertvarkos gaires, kurios atspindėjo ES trečiojo paketo tikslus, be to joms pritarė UAB „Visagino atominė elektrinė“ akcininkai.

Norime pastebėti, kad pertvarkos įgyvendinimo veiksmų planas ir jo etapai buvo patvirtinti 2011 m. kovo 2 d. UAB „Visagino atominė elektrinė“ valdybos posėdyje, nors elektros energetikos sektoriaus pertvarka vyko nuo 2010 m. pradžios. Patvirtintame pertvarkymo įgyvendinimo plane 2011 metams numatyti pertvarkos įgyvendinimo veiksmai, įvykdymo terminai ir atsakingi asmenys.

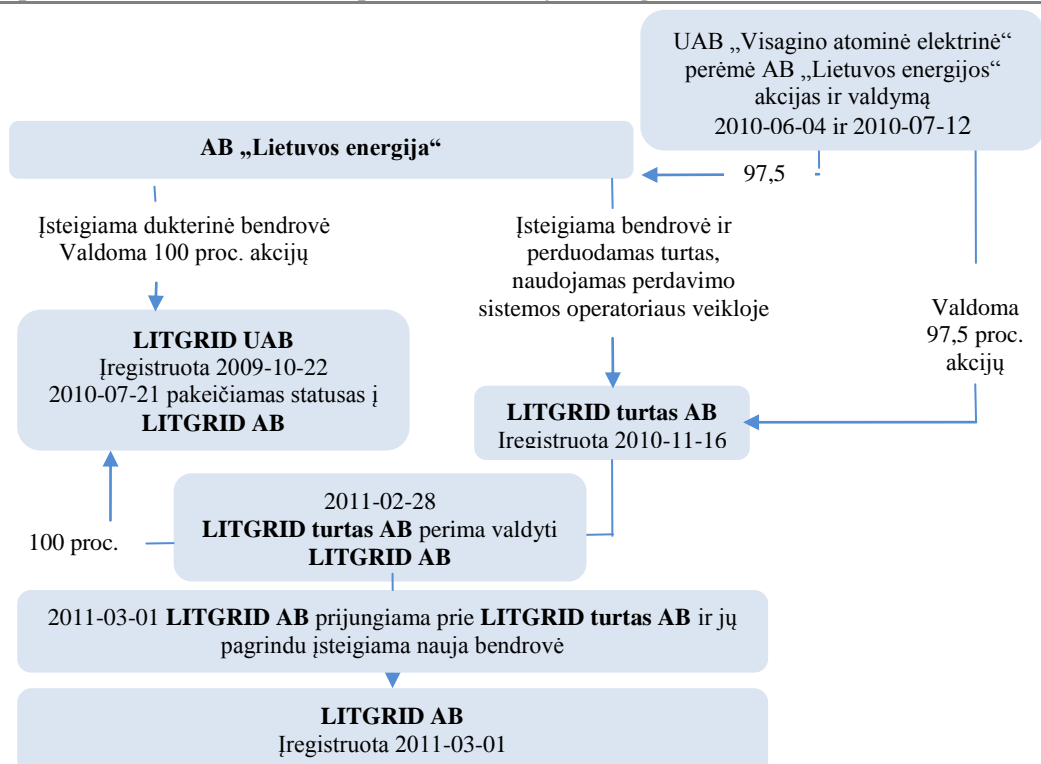
Audito metu nagrinėjome ir vertinome vieną iš pertvarkos etapų – perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimą, nes tai viena priežasčių paskatinusių elektros energetikos sektoriaus pertvarką ir vienas svarbiausių pertvarkos tikslų.

Perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimo eiga

Perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimas (4 pav.) prasidėjo 2009 m., kai buvo priimtas sprendimas¹⁵ steigti dvi AB „Lietuvos energijos“ dukterines bendroves:

- bendrovę, kurios tikslas – užsiimti nepriklausomo elektros energijos tiekėjo veikla;
- bendrovę, kurios tikslas – užsiimti elektros energijos perdavimo veikla.

4 pav. Perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimo eiga

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Nuo 2009 m. spalio 22 d. elektros energijos perdavimo sistemos operatoriaus veiklą pradėjo vykdyti LITGRID UAB, kuri vėliau pertvarkyta į LITGRID AB. Pagrindinė veikla – elektros perdavimo sistemos operatoriaus funkcijos šalyje vykdymas.

¹⁵ AB „Lietuvos energijos“ neeilinis visuotinis akcininkų susirinkimas 2009-09-08.

2010 m. spalio 28 d. buvo priimtas sprendimas¹⁶ nuo AB „Lietuvos energija“ atskirti veiklos ir turto dalį ir sukurti naują LITGRID turtas AB¹⁷, kuri po atskyrimo vykdys perdavimo sistemos operatoriaus veiklą ir kuriai pereis dalis AB „Lietuvos energijos“ turto, teisių ir pareigų, susijusių su atskiriama dalimi.

2010 m. gruodžio 20 d. buvo priimtas sprendimas¹⁸ reorganizuoti LITGRID turtas AB ir LITGRID AB, prijungiant LITGRID AB, kuri po reorganizavimo baigė veiklą kaip juridinis asmuo, prie LITGRID turtas AB, kuri po reorganizavimo tęs veiklą ir kuriai po reorganizavimo perėjo visas LITGRID turtas AB teisės ir pareigos.

LITGRID AB 2011 m. kovo 1 d. buvo prijungta prie LITGRID turtas AB ir 2011 m. kovo 2 d. išregistruota iš Juridinių asmenų registro. 2011 m. kovo 4 d. priimtas sprendimas dėl LITGRID turtas AB pavadinimo keitimo į LITGRID AB¹⁹.

LITGRID AB kaip perdavimo sistemos operatorius 2011 m. kovo 31 d. finansinės atskaitomybės duomenimis valdė 2 333 588 tūkst. Lt turtą. 3 lentelėje nurodyta, kaip formavosi perdavimo sistemos veiklą vykdančių įmonių įstatinis kapitalas.

3 lentelė. LITGRID AB įstatinio kapitalo formavimas

Įmonės pavadinimas	Data	Įstatinis kapitalas, tūkst. Lt	Kokiu būdu padidintas kapitalas
LITGRID UAB	Bendrovė įregistruota 2009-10-22	500,0	AB „Lietuvos energija“ piniginis įnašas
LITGRID UAB	2010-01-04	9 747,6	AB „Lietuvos energija“ įnešė ilgalaikį ir trumpalaikį turtą
2010-07-21 LITGRID UAB pertvarkyta į LITGRID AB, paliekant tą patį įstatinį kapitalą			
LITGRID turtas AB	Bendrovė įregistruota 2010-11-16	504 331,4	AB „Lietuvos energija“ įnešė ilgalaikį ir trumpalaikį turtą, susijusį su perdavimo sistemos veikla, įnešdama ir LITGRID AB įstatinį kapitalą

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal UAB „Visagino atominė elektrinė“ pateiktus duomenis

Norint, kad naujai kuriama struktūra atitiktų Direktyvos reikalavimus, kad būtų atskirtas perdavimas nuo gamybos, LITGRID AB dar reikia atskirti nuo UAB „Visagino atominė elektrinė“ perleidžiant valdymą Lietuvos Respublikos Vyriausybei. Pertvarką įgyvendinant perdavimo sistemos operatorių buvo numatyta atskirti iki 2011 m. birželio 7 d., vėliau terminas atidėtas iki 2011 m. rugsėjo 30 d. Vadovaujantis ES trečiuoju energetikos paketu, veiklą atskyrimą reguliuojančios nuostatos turi būti įgyvendintos iki 2012 m. kovo 3 d.

¹⁶ AB „Lietuvos energija“ neeilinio visuotinio akcininkų susirinkimo protokolas 2010-10-28.

¹⁷ 2010-11-16 įsteigta ir įregistruota LITGRID turtas AB.

¹⁸ „LITGRID turtas“ AB ir LITGRID AB valdybos posėdžių protokolai, 2010-12-20

¹⁹ LITGRID turtas AB akcininkų susirinkimo sprendimas, 2011-03-04

Energetikos ministerija 2011 m. kovo 3 d. rašte Valstybės kontrolei teigia, kad energetikos sektoriaus pertvarka iš esmės baigta – išspręsta elektros energetikos ūkio valdymo ir struktūros problema, sukurta infrastruktūra efektyviai sektoriaus veiklai ir energetinei nepriklausomybei įtvirtinti.

Įvykdyta didžioji dalis darbų, numatytų atlikti per elektros energetikos sektoriaus pertvarką, tačiau pertvarka dar nebaigta, nes neįvykdytas vienas pagrindinių jos etapų, kurį įpareigoja vykdyti ES teisės aktai, ir viena priežasčių, paskatinusių šio sektoriaus pertvarką – perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimas.

4. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos metu įvykę struktūros pokyčiai

Vykdamas elektros energetikos sektoriaus pertvarką siekta sukurti naują struktūrą, kuri atitiktų ES trečiojo energetikos paketo nuostatas, leistų įgyvendinti svarbiausius valstybės valdomo sektoriaus strateginius projektus – naujos atominės elektrinės statybą ir elektros tinklų integraciją į Europos kontinentinių tinklų sinchroninę zoną, užtikrintų stabilias laisvos rinkos kainas vartotojams, didintų vertę įmonių akcininkams (elektros energetikos sektoriaus struktūra 2011 m. sausio 1 d. pateikiama 2 priede).

PVK 2010 m. kovo 31 d. posėdyje nuspręsta, kad Lietuvos elektros energetikos sektoriaus struktūra formuojama UAB „Visagino atominė elektrinė“ pagrindu: kaip įmonės, kurioje panaikinus LEO LT, AB, Lietuvos Respublikos Vyriausybei nuosavybės teise priklausytų 100 proc. akcijų.

Vadovaujantis 2011 m. vasario 11 d. UAB „Visagino atominė elektrinė“ įstatais, bendrovės veiklos tikslai: Lietuvos Respublikos elektros sektoriaus įmonių efektyvios veiklos užtikrinimas ir naujos atominės elektrinės Lietuvos Respublikoje projekto parengimas. Bendrovė ir jos tiesiogiai ir netiesiogiai valdomos dukterinės įmonės vykdo elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo, tiekimo ir susijusių veiklą.

Priėmus sprendimą formuoti naują elektros energetikos sektoriaus struktūrą UAB „Visagino atominė elektrinė“ pagrindu, buvo didinamas jos įstatinis kapitalas (4 lentelė).

4 lentelė. UAB „Visagino atominė elektrinė“ įstatinio kapitalo formavimas

Data	Įstatinis kapitalas, Lt	Kokiu būdu padidintas kapitalas
2008-08-28 (bendrovė įregistruota)	12 750 100,0	LEO LT, AB, piniginis įnašas
2009-06-09	25 000 000,0	LEO LT, AB, piniginis įnašas – 12 249 900,0 Lt
2010-05-31	32 935 507,0	LEO LT, AB, piniginis įnašas – 7 935 507,0 Lt (paimta 25,0 mln. Lt paskola iš LEO LT, AB.)
2010-06-17	4 041 685 252,0	Lietuvos Respublikos Vyriausybė įnešė turtą:

		AB „Lietuvos elektrinė“ – 712 228 589,0 Lt, VĮ „Visagino energija“ – 30 912 850,0 Lt, VĮ Ignalinos atominė elektrinė – 58 724 590,0 Lt, Energetikos m-jos patikėjimo teise valdomas ir naudojamas turtas – 1 136 000,0 Lt. LEO LT, AB, įnešė akcijas: AB „Lietuvos energija“ – 1 463 010 493,0 Lt, AB Rytų skirstomieji tinklai – 775 818 505,0 Lt, AB „VST“ – 966 918 718,0 Lt.
2011-02-11	4 067 163 632,0	LEO LT, AB, piniginis įnašas – 25 478 380,0 Lt

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal UAB „Visagino atominė elektrinė“ pateiktus dokumentus

Dalį akcijų 2010 m. birželio 4 d. apmokėjo likviduojama LEO LT, AB, įnešdama valdomų bendrovių AB „VST“ ir AB Rytų skirstomųjų tinklų akcijas, didžiąją dalį valdomų AB „Lietuvos energijos“ akcijų. Kitą dalį bendrovės akcijų įsigijo Lietuvos Respublikos Vyriausybė, įnešdama AB „Lietuvos elektrinė“ akcijas ir ilgalaikį turtą.

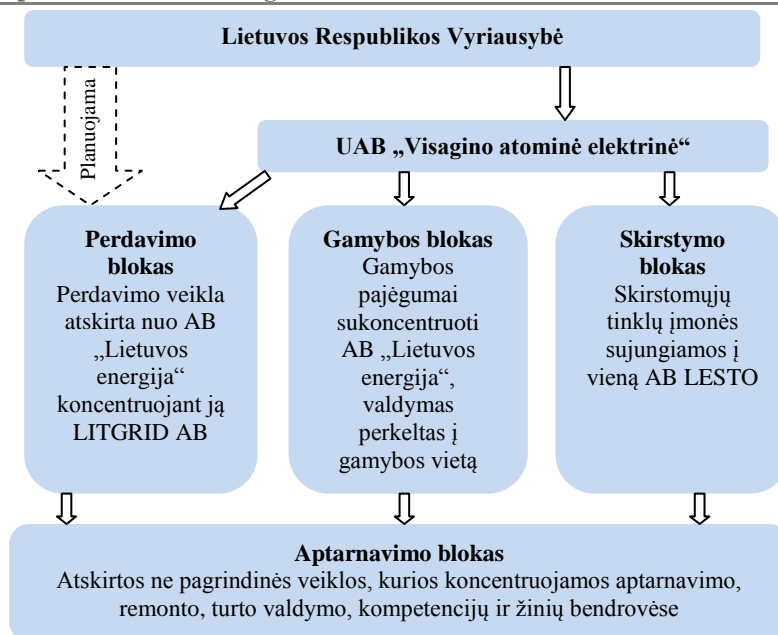
Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos metu, sudarant naują elektros energetikos sektoriaus struktūrą, buvo nuspręsta suformuoti keturis elektros energetikos įmonių blokus, o 2010 m. rugpjūčio 12 UAB „Visagino atominė elektrinė“ akcininkų sprendimu buvo nustatyti jų pagrindiniai suformavimo tikslai:

- Perdavimo bloko suformavimo pagrindiniai tikslai: atskirti ir išgryninti veiklą, atitikti ES trečiojo paketo reikalavimus, suformuoti stiprią įmonę, kuri būtų pajėgi sujungti Lietuvos elektros tinklus su ENTSO-E / ECN tinklu, pradėdant jungtimis su Lenkija, Švedija, įgyvendinti priemones, padėsiančias liberalizuoti elektros energijos rinką, iškelti pagalbines funkcijas į aptarnavimo įmones.
- Gamybos bloko suformavimo tikslai: išgryninti ir sukcentruoti gamybos veiklą vienoje įmonėje – akcinėje bendrovėje „Lietuvos energija“ (šie tikslai, be kita ko, pasiekiami perduodant akcinę bendrovę Lietuvos elektrinė akcinei bendrovei „Lietuvos energija“), pertvarkyti ir centralizuoti gamybinius pajėgumus, reikalingus siekiant užtikrinti Lietuvos energetinę nepriklausomybę, iškelti pagalbines funkcijas į aptarnavimo įmones.
- Skirstymo bloko suformavimo tikslai: suformuoti kliento poreikius atitinkančią ir efektyviai veikiančią įmonę, peržiūrint pagrindines veiklos šakas, išgauti visas įmanomas sinergijas sujungiant akcinę bendrovę „VST“ ir akcinę bendrovę Rytų skirstomuosius tinklus, paruošti sujungiamą skirstomųjų tinklų įmonę galimam finansavimo pritraukimui, iškelti pagalbines funkcijas į aptarnavimo įmones.
- Aptarnavimo bloko suformavimo tikslai: išgryninti ir su efektyvinti aptarnavimo veiklas, įkuriant dvi tinklo aptarnavimo įmones, įgyvendinant laisvos rinkos skatinimo priemones ir, esant poreikiui, įsileidžiant strateginį investuotoją (jeigu tai ekonomiškai tikslinga); **Gamybos aptarnavimo įmonė:** sukcentruoti pajėgumus ir išlaikyti konkurencinį pranašumą; **Turto valdymo įmonė:** sukaupti, su efektyvinti turimą netechnologinį nekilnojamąjį turtą ir transportą,

realizuoti nereikalingą turtą palankiausiomis sąlygomis; **Komercinė informacinių technologijų įmonė:** parduoti duomenų perdavimo ir duomenų centrų paslaugas rinkoje.

Nagrinėjome koku būdu suformuoti keturi elektros energetikos įmonių blokai (5 pav.).

5 pav. Elektros energetikos sektoriaus struktūra

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Gamybos blokas. AB „Lietuvos energija“ pagrindu sukurtas elektros energijos gamybos blokas, į kurį sujungtos Kauno HE, Kruonio HAE ir AB Lietuvos elektrinė. Pagaminta elektros energija parduodama visuomeniniams ir nepriklausomiems tiekėjams, eksportuojama ir parduodama Lietuvos elektros biržoje. Be to, pagal sutartis su perdavimo sistemos operatoriumi AB „Lietuvos energija“ prekiauja reguliavimo elektros energija ir teikia sisteminės paslaugas perdavimo sistemos operatoriumi.

Perdavimo blokas. Nuo AB „Lietuvos energijos“ atskirti elektros perdavimo tinklai, perdavimo sistemos operatorius LITGRID AB ir rinkos operatorius BALTPPOOL UAB, kurie Lietuvos valstybės bus kontroliuojami tiesiogiai, remiantis ES trečiojo energetikos paketo nuostatomis dėl nuosavybės atskyrimo.

Skirstymo blokas. 2011 m. sausio 1 d. į naują įmonę AB LESTO reorganizavimo būdu sujungtos AB „VST“ ir AB Rytų skirstomieji tinklai.

Aptarnavimo blokas. Kuriant aptarnavimo bloką atskirtos aptarnavimo bendrovių veiklos ir funkcijos, sutelkiant jas specializuotose įmonėse, perduodant joms eksploatuojamą turtą – pastatus, informacines sistemas, IT telekomunikacijų įrangą ir jos aptarnavimo išlaidas, perkeliant darbuotojus ir su jais susijusias sąnaudas:

- 2010 m. sukurta UAB Technologijų ir inovacijų centras, teikiantis informacinių technologijų paslaugas UAB „Visagino atominė elektrinė“ ir jos dukterinėms bendrovėms.

▪ UAB „Kruonio investicijos“ (įmonės pavadinimas pakeistas į NT Valdosa, UAB) tapo energetikos sektoriaus nekilnojamojo ir kilnojamojo turto, kuris nesusijęs su įmonių vykdoma veikla, valdytojais.

▪ Suformuotos dvi tinklo aptarnavimo įmonės UAB „Tetas“ ir UAB „Elektros tinklo paslaugos“.

PVK posėdžiuose svarstyta, įgyvendinant laisvos rinkos skatinimo priemones aptarnavimo bloko įmonės perduoti į konkurencinę rinką ir prirėkus, įsileisti strateginį investuotoją.

Didžioji dalis aptarnavimo bloko įmonių teikiamų paslaugų rinkoje neturi konkurencijos, nes jos teikia specifines elektros energetikos sektoriui būdingas paslaugas. Tinklo aptarnavimo vykdymą atskyrus į konkurencinę rinką, yra didelė rizika, kad susiformuotų karteliai, o tinklo aptarnavimo darbų kaina išaugtų.

Aptarnavimo bloko įmonių turto dalis 2010 m. gruodžio 31 d. UAB „Visagino atominė elektrinė“ grupėje sudarė apie 4,1 proc., t. y. apie 475,54 mln. Lt. 5 lentelėje pateiktas aptarnavimo bloko įmonėms perduotas turtas.

5 lentelė. 2010 metais aptarnavimo bloko įmonėms perduotas turtas

Kam perduotas turtas	Koks turtas perduotas	Turto rinkos vertė, nustatyta turto vertintojo, tūkst. Lt
AB „Lietuvos energija“		
UAB „Kruonio investicijos“	Ilgalaikis materialusis turtas	127 666,74
UAB „Elektros tinklo paslaugos“	Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas	4 481,44
	Piniginis įnašas	250,00
UAB „Tetas“	Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas	2 534,00
	Piniginis įnašas	750,00
UAB „Data Logistics Center“	Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas	12 797,30
UAB Technologijų ir inovacijų centras	InterLinks, UAB 100 proc. akcijų	3 930,68
	Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas	13 244,15
UAB „Tetas“	UAB „Energetikos pajėgos“ 100 proc. akcijų	5 006,44
UAB Technologijų ir inovacijų centras	UAB „Kruonio investicijos“ 78,26 proc. akcijų	662,74
AB Rytų skirstomieji tinklai		
UAB Technologijų ir inovacijų centras	Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas	15 389,99
	Piniginis įnašas	3 000,00
UAB „Kruonio investicijos“	Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas	64 474,81
UAB „Kruonio investicijos“	UAB „RYTRA“ 100 proc. akcijų	25 839,38
UAB „Elektros tinklo paslaugos“	Piniginis įnašas	2 189,11
UAB „TETAS“	Piniginis įnašas	499,99
AB „VST“		

UAB Technologijų ir inovacijų centras	Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas	2 066,28
	Piniginis įnašas	400,00
UAB „Kruonio investicijos“	Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas	90 473,63
LITGRID AB		
UAB Technologijų ir inovacijų centras	Piniginis įnašas	2 300,00
UAB „Kruonio investicijos“	Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas	174,00
Iš viso		378 130,68

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal UAB „Visagino atominė elektrinė“ pateiktus duomenis

Aptarnavimo bloko įmonėms perduodamą turtą įvertino nepriklausomi turto vertintojai. Analizuodami turto vertinimo ataskaitas nustatėme, kad atliekant InterLinks, UAB akcijų paketo (100 proc.) rinkos vertės nustatymą, buvo vertinamas ne tik trumpalaikis ir ilgalaikis turtas, bet ir balanse nenurodytas įmonės turtas (intelektinis): darbai ir studijos, susiję su Lietuvos Respublikos elektros energetikos sektoriaus vystymu (6 lentelė).

6 lentelė. Grynosios viso įmonės materialiojo ir nematerialiojo turto vertės nustatymas, 2010-07-31

Pavadinimas	Rinkos vertė, tūkst. Lt
Įmonės ilgalaikis turtas	3,0
Įmonės trumpalaikis turtas	2087,9
Balanse nurodomas įmonės turtas (intelektinis):	2707,0
- Lietuvos energetinio saugumo studija	1329,3
- Dujų paklausos ir infrastruktūros elektros energetikos sektoriuje Lietuvoje studija	1377,7
- Lietuvos energetikos sektoriaus strategija iki 2050 m.	341,8(neįtraukta į turto vertę)
IŠ VISO	4797,9
Įmonės įsipareigojimai nurodyti balanse	867,2
Grynoji visos įmonės vertė	3930,7

Šaltinis – InterLinks, UAB 100 proc. akcijų paketo vertės nustatymo ataskaita

Turto vertintojai, nustatydami įmonės turto vertę, įtraukė balanse nenurodytas studijas įsigijimo kaina, kurios sudarė daugiau kaip du trečdalius įmonės turto vertės.

Reorganizuojant elektros energetikos sektoriaus įmones atlikta detali darbuotojų poreikio analizė, aukščiausio ir vidutinio lygio darbuotojų kompetencijų vertinimas. Elektros energetikos sektoriaus įmonėse 2009 m. dirbo 6 164 darbuotojai, 2010 m. pabaigoje – 5 892 darbuotojai. Per šį laikotarpį darbuotojų skaičius sumažėjo 5 proc. Jiems per 2010 m. išmokėta apie 23 mln. Lt išeitinių išmokų, 2011 m. – apie 4 mln. Lt.

Audito metu palyginome finansinius rodiklius, siekdami parodyti tai, kaip keitėsi elektros energetikos sektoriaus turtas prieš elektros energetikos sektoriaus struktūros pokyčius ir po jų, t. y. kai elektros įmonių grupę 2009 m. valdė LEO LT, AB, ir 2010 m. – UAB „Visagino atominė elektrinė“ (7 lentelė). Norime atkreipti dėmesį, kad LEO LT, AB, 2009 m. finansinėje ataskaitoje nėra AB „Lietuvos elektrinės“ finansinių rezultatų, nes AB „Lietuvos elektrinė“ buvo tiesiogiai

valdoma Lietuvos Respublikos Vyriausybės, todėl lyginant likviduojamos LEO LT, AB, ir AB Visagino atominės elektrinės finansinius rezultatus, nebuvo įvertinti AB „Lietuvos elektrinė“ rezultatai. Šios bendrovės turtas 2009 m. buvo 2 130 565 tūkst. Lt.

7 lentelė. LEO LT, AB, ir UAB „Visagino atominė elektrinė“ finansiniai rodikliai (tūkst. Lt)

	Likviduojama LEO LT, AB 2009 m.	UAB „Visagino atominė elektrinė“ 2010 m.
Pelno (nuostolio) ataskaitos rodikliai		
Pajamos	2 783 232	3 072 364
Elektros ir susijusių paslaugų pirkimų sąnaudos	(1 520 191)	(1 255 002)
OPEX ²⁰	(435 723)	(546 914)
EBITDA ²¹	827 456	724 849
Grynasis pelnas (nuostolis)	(138 251)	18 443
Balanso rodikliai		
Turtas metų pabaigoje	9 016 983	11 505 014
Nuosavas kapitalas metų pabaigoje	6 758 789	7 880 056
Įsipareigojimai iš viso metų pabaigoje	2 258 194	3 624 958
Finansinės skolos	685 665	1 089 802
Santykiniai rodikliai		
EBITDA marža	29,7 %	23,6 %
Nuosavybės pelningumas	(2,0) %	0,2 %
Turto pelningumas	(1,5) %	0,2 %
Finansinės skolos grynąja verte/EBITDA	(3,0) %	95,6 %
Nuosavybės/Turto santykis	75,0 %	68,5 %
Finansinių skolų/Nuosavybės santykis	10,1 %	13,8 %

Šaltinis – likviduojamos LEO LT, AB, 2009 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiu metų konsoliduotosios ir įmonės finansinės ataskaitos ir UAB „Visagino atominė elektrinė“ 2010 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiu metų konsoliduotosios ir įmonės finansinės ataskaitos

Energetikos ministerijos tinklalapyje skelbiama, kad įgyvendinant Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos projektą buvo vertinama pertvarkos nauda visuomenei. Planuota, kad elektros energetikos sektoriaus pertvarka 2011 m. leis sutaupyti 150 mln. Lt, iš jų 60 mln. Lt veiklos sąnaudų (iš jų 38 mln. Lt mažiau darbo užmokesčio sąnaudų), 30 mln. Lt kapitalo sąnaudų ir 60 mln. Lt gamybos sąnaudų. Mūsų nuomone, tik ilguoju laikotarpiu bus galima įvertinti tai, kokią naudą visuomenei duos aptarnavimo bloko įmonių šių blokų sukūrimas, kaip ateityje vystysis energetikos sektoriaus įmonių veikla, kokios bus sąnaudos ir sutaupymai.

Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos metu sukurta nauja įmonių struktūra. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių nustato sukūrimą trijų blokų – elektros energijos gamybos, perdavimo ir skirstymo, o elektros energetikos sektoriaus pertvarkos metu buvo nuspręsta sukurti

²⁰ OPEX – veiklos sąnaudos.

²¹ EBITDA – pelnas prieš palūkanas, mokesčius, nusidėvėjimą bei amortizaciją.

ketvirtą bloką – aptarnavimo įmonių, kuris didžiąja dalimi yra sukurtas iš anksčiau egzistavusių įmonių, siekiant efektyvinti įmonių valdymą ir sąnaudas.

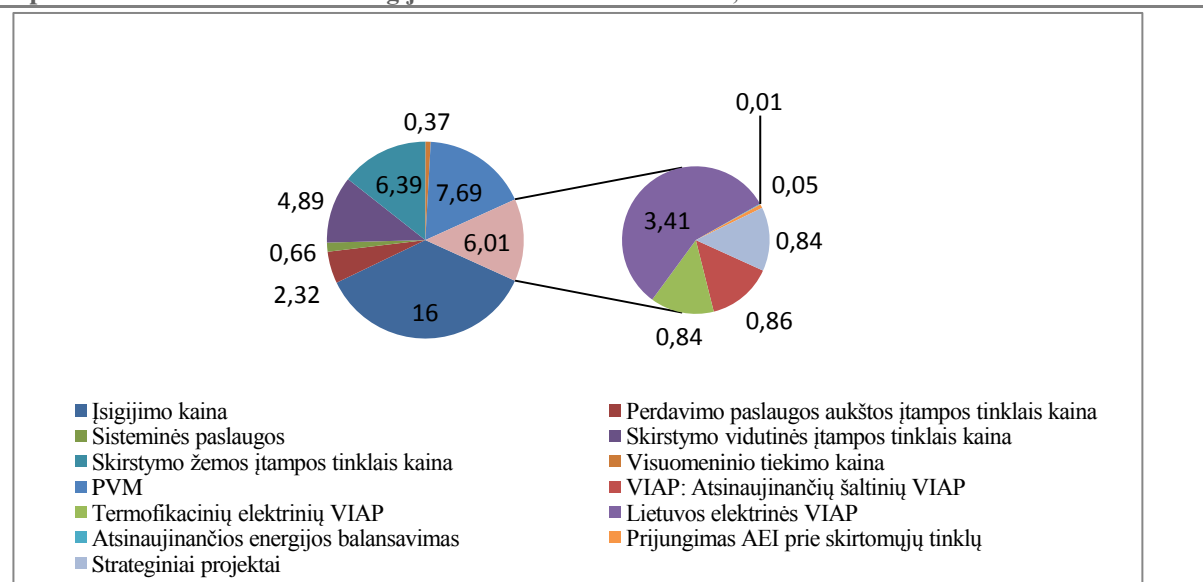
5. Elektros energetikos sektoriaus struktūros pokyčių įtaka elektros tarifams

Elektros energetikos sektoriuje veikia sutartinės ir valstybės reguliuojamos kainos. Pastarųjų nomenklatūra ir reguliavimo principai nustatomi Energetikos ir Elektros energetikos įstatymuose, Elektros energijos perdavimo ir skirstymo paslaugų ir jų viršutinių ribų nustatymo metodikoje, Visuomeninių elektros energijos kainų, Visuomeninio tiekimo paslaugos kainos ir jų viršutinių ribų nustatymo metodikoje ir kitose metodikose ar tvarkose. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija nustato valstybės reguliuojamų kainų ir tarifų taikymą bei nustato viršutines kainų ribas²².

Elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo veiklos licencijuojamos ir patenka į Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos reguliavimo sferą. Komisija 2010 m. pabaigoje nustatė viršutines elektros energijos perdavimo ir skirstymo paslaugų kainų ribas 2011–2013 m. laikotarpiui. Elektros energijos perdavimo ir skirstymo paslaugų kainų viršutinė riba nustatoma įmonėms prognozuojant sąnaudas ir nustatant normatyvinį pelną.

Elektros energijos kaina sudaryta iš daugelio komponentų (6 pav.). Vidutinė elektros energijos kaina 2011 m. – 44,33 ct/kWh.

6 pav. Vidutinės elektros energijos kainos struktūra 2011 m., ct/kWh

Šaltinis – Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija

²² Energetikos įstatymas, 2002-05-16 Nr. IX-884, 17 str. 8d. 2 ir 3 p.

Elektros energijos įsigijimo kaina, t. y. įsigijimo sąnaudos lygios pirktai iš gamintojų, tiekėjų, biržos (aukciono) ir jėgainių, naudojančių atsinaujinančius energijos išteklius, parduodamos elektros energijos vertei, įskaitant balansavimo energijos sąnaudas.

Sisteminės (kokybiško elektros energijos tiekimo) **paslaugos** – paslaugos, kurios užtikrina energetikos sistemos darbo stabilumą ir patikimumą, sisteminių avarių prevenciją ir likvidavimą, reikiamą galios rezervą ir pralaidumą perdavimo tinklais laikantis nustatytų elektros energijos tiekimo kokybės ir patikimumo ribų.

Elektros energijos perdavimo kaina sudaro perdavimo sistemos operatoriaus sąnaudas dėl elektros energijos persiuntimo aukštos įtampos elektros energijos perdavimo tinklais.

Elektros energijos skirstymo kaina sudaro skirstomųjų tinklų įmonių patiriamos išlaidos, paskirstant elektros energiją vidutinės ir žemos įtampos tinklais.

VIAP (viešuosius įpareigojimus atitinkančios paslaugos) kaina (6,01 ct/kWh) sudaryta iš kelių dedamųjų. Dalis kainos skirta (3,41 ct/kWh) AB Lietuvos elektrinei, kurioje elektros energijos gamyba būtina elektros energijos tiekimo saugumui ir energetikos sistemos rezervams užtikrinti, 0,84 ct/kWh skirta remti termofikacines elektrines, elektrą gaminančias termofikaciniu režimu kombinuoto elektros energijos ir šilumos gamybos ciklo elektrinėse, o 0,86 ct/kWh – atsinaujinančius energijos išteklius naudojančias elektrines (vėjo jėgaines, vandens, biokuro ir saulės elektrines). Strateginiams objektams skirta 0,84 ct/kWh – tai Nacionalinėje energetikos strategijoje numatomiems šaliai svarbiems objektams finansuoti skirtos lėšos.

Elektros energijos visuomeninio tiekimo kaina – visuomeninių tiekėjų teikiamų elektros energijos pardavimo, sąskaitų išrašymo, vartotojų aptarnavimo paslaugų sąnaudos.²³

8 lentelėje nurodyta, kaip keitėsi elektros energijos kaina vartotojams per 2010–2011 metus.

8 lentelė. Elektros energijos kainos struktūra, ct/kWh

Metai	Įsigijimo kaina	VIAP kaina	Perdavimo kaina	Skirstymo kaina		Tiekimo kaina
				Vidutinė įtampa	Žema įtampa	
2010	15,5	4,73	3,41	5,3	8	0,33
2011	16	6,01	2,98	4,89*	6,39*	0,37

* AB LESTO išdavus elektros skirstymo licenciją

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenis

Elektros energijos kaina nustatoma²⁴ pagal elektros energetikos sektoriaus įmonių prognozuojamas sąnaudas, atsižvelgiant į praėjusių trejų metų faktines sąnaudas. Įmonių patiriamas faktines sąnaudas sudaro ir sąnaudos už elektros tinklų projektavimo, statybos, remonto, informacinių technologijų, nekilnojamojo turto ir/ar automobilių nuomos ir kitas paslaugas.

²³ Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009-11-09 nutarimas Nr. O3-199 „Dėl visuomeninių elektros energijos kainų, visuomeninio tiekimo paslaugos kainos ir jos viršutinės ribos nustatymo metodikos“.

²⁴ Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009-09-25 nutarimas Nr. O3-139 „Dėl elektros energijos perdavimo ir skirstymo paslaugų kainų ir jų viršutinių ribų nustatymo metodikos“.

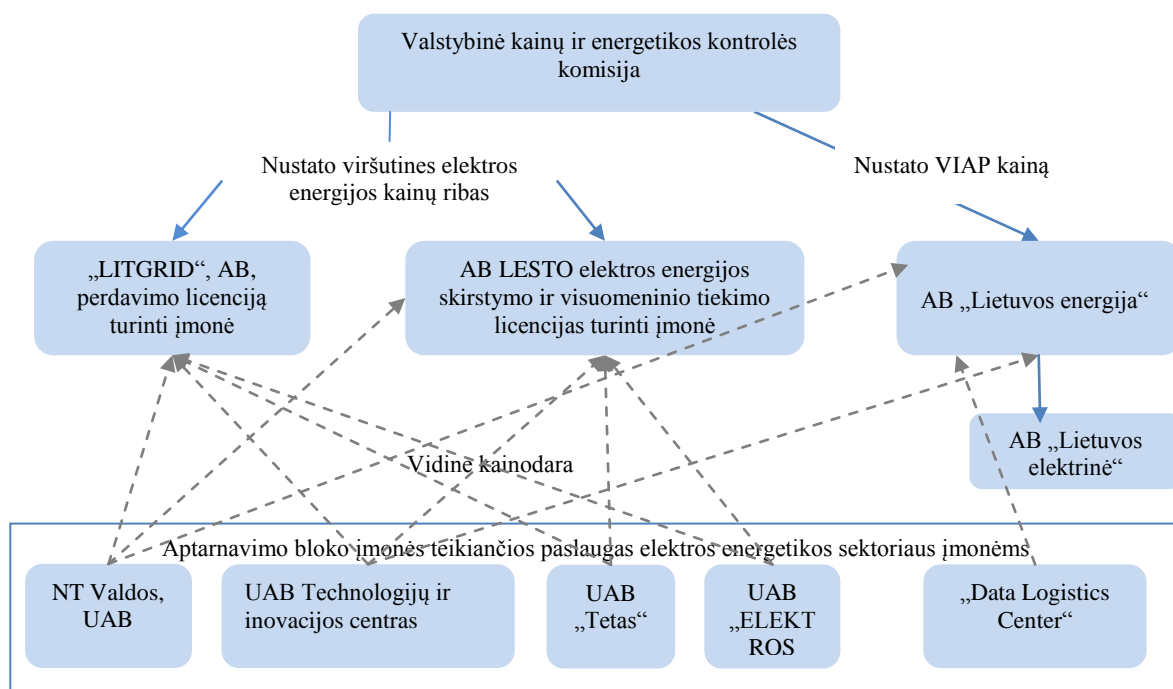
Iki elektros energetikos sektoriaus pertvarkos minėtas aptarnavimo paslaugas teikė dukterinės AB Rytų skirstomųjų tinklų ir AB „Lietuvos energijos“ įmonės.

Pavyzdys

AB Rytų skirstomieji tinklai turėjo dukterines bendroves – UAB „ELEKTROS TINKLO PASLAUGOS“, UAB „TETAS“ ir UAB „Rytra“. Jos aptarnavo aukštos, vidutinės ir žemos įtampos tinklus, vykdė tinklų priežiūros ir remonto darbus, teikė naujų vartotojų prijungimo prie elektros tinklų ir kitas paslaugas.

Norime pastebėti, kad pagal naujai sukurtą elektros energetikos sektoriaus struktūrą tinklo aptarnavimo ir kitas paslaugas teikia atskirame aptarnavimo bloke veikiančios įmonės, kurių paslaugų kainos teisės aktų nustatyta tvarka nepatenka į Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos reguliavimo sferą (7 pav.).

7 pav. Elektros energijos kainų reguliavimo struktūra

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, nustatydamą elektros energijos perdavimo ir skirstymo paslaugų kainų viršutines ribas UAB LESTO ir LITGRID UAB negali įvertinti sąnaudų už paslaugas, kurias teikia aptarnavimo bloko įmonės, nes šių paslaugų teikimas yra sutartiniai šių įmonių santykiai. Kadangi naujai suformuoto aptarnavimo bloko įmonės teikia paslaugas gamybos, perdavimo ir skirstymo blokų įmonėms, jų patirtos sąnaudos už šias paslaugas tiesiogiai turi įtakos elektros energijos kainai.

Aptarnavimo bloko įmonės turi galimybę pačios nustatyti kainodaros principus ir tvarkas, nustatyti paslaugų įkainius. Iki šiol nė viena iš aptarnavimo bloko įmonių nėra patvirtinusi teikiamų paslaugų kainodaros principų. Tai planuoja padaryti per 2011 metus.

Kainodaros nustatymo metodikos parengtos 2010 m. Jose numatyti galimi aptarnavimo bloko įmonių sandorių kainodaros metodai ir jų taikymo būdai. Visoms aptarnavimo bloko įmonėms siūlyta taikyti „kaštai plus“ kainodaros metodą, nustatant ištiesiosios rankos principą²⁵ atitinkantį antkainį. Siekiant sandoriui pritaikyti „kaštai plus“ metodą, reikia įvertinti sąnaudas ir nustatyti ištiesiosios rankos²⁶ principą atitinkantį antkainį. Metodikose numatyta, kad antkainis nuo tipinės veiklos sąnaudų gali svyruoti nuo 2,86 iki 38,41 proc.

Pagal Elektros energetikos įstatymo 43 str. 3 d. 4 p. normatyvinio pelno norma, elektros energijos perdavimo ir skirstymo paslaugų įmonėms skaičiuojama nuo paslaugos teikėjo licencijuojamoje veikloje naudojamo turto vertės ir turi būti ne didesnė kaip 5 procentai. Tuo būdu leistinas uždirbti pelnas šioms įmonėms yra ribojamas. Mūsų nuomone, ir aptarnavimo bloko įmonių pelno norma neturėtų viršyti 5 proc. ribos.

Kaip matyti 9 lentelėje, aptarnavimo bloko įmonės gali taikyti maksimalius antkainius, todėl manome, kad normatyvinio pelno taikymas numatytas Elektros energetikos įstatyme neapriboja elektros energetikos įmonėms leistino uždirbti pelno, nes aptarnavimo įmonės už suteiktas paslaugas gali uždirbti didesnį pelną, nei numatyta. Šių įmonių uždirbtas pelnas tampa perdavimo, skirstymo ir tiekimo paslaugų įmonių sąnaudomis, o jos atsiduria elektros energijos kainoje ir jas apmoka vartotojas.

Aptarnavimo bloko įmonių teikiamos paslaugos tiesiogiai veikia galutinę elektros energijos kainą vartotojams, nes jos teikia paslaugas elektros energetikos sektoriaus įmonėms, kurių veikla licencijuojama arba kurioms taikomos valstybės reguliuojamos kainos ir kurių sąnaudos įskaičiuojamos į elektros energijos kainą. Todėl labai svarbu užkoti užmokestį ir kokią pelno normą šios paslaugos teikiamos.

6. LEO LT, AB, likvidavimas

LEO LT, AB, buvo įsteigta 2008 m. gegužės mėn. kaip nacionalinė elektros energetikos bendrovė, per savo dukterines įmones valdanti pagrindinę Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos dalį – elektros energijos perdavimo ir skirstomuosius tinklus²⁷. LEO LT, AB, įstatuose nustatytas veiklos tikslas – socialiai atsakingai siekti naudos sau ir visiems bendrovės akcininkams (ilgalaikio ir nuolatinio bendrovės akcijų vertės didėjimo, dividendų akcininkams ir bendrovės akcijų likvidumo), taip pat įgyvendinti Lietuvos strateginį tikslą – kompleksiskai

²⁵ Ištiesiosios rankos principas – principas, pagal kurį sandorių kainos neturi skirtis nuo tikrosios rinkos kainos, o pelnas uždirbtas arba pajamos gautos, neturi skirtis nuo pelno (pajamų), kuris būtų uždirbtas atlikus sandorį tikrąja rinkos kaina.

²⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004-04-09 įsakymas Nr. 1K-123 „Dėl Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 40 straipsnio 2 dalies ir Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 15 straipsnio 2 dalies įgyvendinimo taisyklių“, 3 p.

²⁷ LEO LT, AB, įstatatai, įregistruoti 2008-10-21 juridinių asmenų registre, 3 d.

integruoti Lietuvos elektros energetikos sistemą į Europos Sąjungos valstybių elektros perdavimo sistemas ir elektros energijos vidaus rinkas²⁸.

Neeilinio visuotinio LEO LT, AB, akcininkų susirinkimo 2009 m. rugsėjo 4 d. sprendimu nutarta likviduoti bendrovę LEO LT, AB., Lietuvos Respublikos Vyriausybė, UAB „NDX energija“ ir LEO LT, AB, 2009 m. gruodžio 4 d. pasirašė LEO LT, AB, panaikinimo ir nacionalinio investuotojo sukūrimo sutarčių nutraukimo sutartį (toliau – Restitucinė sutartis). Jos tikslas Vyriausybei ir UAB „NDX energijai“ priimtiniu būdu bendru susitarimu sutartyje numatytais sąlygomis:

1) nutraukti sutartis dėl nacionalinio investuotojo sukūrimo ir akcininkų sutartis, sutartinai įvykdyti restituciją ir tai įvykdžius, Vyriausybė turi turėti 100 proc. LEO LT, AB, akcijų ir balsų visuotiniame aciniame susirinkime, o UAB „NDX energija“ besąlygiškai ir galutinai būtų gavusi restitucinį atlyginimą – 680 mln. Lt;

2) panaikinti LEO LT, AB;

3) taikos sutartimi išspręsti tarp Vyriausybės ir UAB „NDX energija“ kilusius ar galinčius kilti ginčus bei nesutarimus ir užkirsti kelią kilti bet kokiems ginčams ar nesutarimams ateityje bet kokių pagrindų ir dėl bet kokių aplinkybių, atsiradusių dėl šios sutarties sudarymo²⁹.

6.1. Likviduojamos LEO LT, AB, veikla

Pasirašius Restitucinę sutartį, akcininkas – Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2009 m. gruodžio 30 d. nusprendė likviduoti LEO LT, AB, atšaukė stebėtojų tarybą ir paskyrė likvidatorių.

Akcininko sprendime likviduoti bendrovę nurodyta, kad sprendimas įsigalioja 2009 m. gruodžio 31 d. ir būtent nuo šios datos LEO LT, AB, įgijo likviduojamos bendrovės statusą³⁰. Juridinių asmenų registre likviduojamos LEO LT, AB, teisinis statusas užregistruotas 2010 m. sausio 7 d.

Lietuvos civilinėje teisėje juridinio asmens likvidavimas suprantamas kaip juridinio asmens pasibaigimas, kai jo veikla nutrūksta, o teisės ir pareigos nepereina kitiems juridiniams asmenims³¹.

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas³² nustato juridinių asmenų likvidavimo pagrindus.

Civilinis kodeksas³³ nustato, kad likviduojamas juridinis asmuo gali sudaryti tik tuos sandorius, kurie susiję su juridinio asmens veiklos nutraukimu arba kurie numatyti sprendime likviduoti juridinį asmenį. Tai reiškia, kad likviduojamas juridinis asmuo gali sudaryti tik tokius sandorius, kurie skirti turtui apsaugoti, atsiskaityti su kreditoriais ir dalyviais, baigti vykdyti sandorius ir veiksmingai per įmanomą trumpesnę laiką nutraukti juridinio asmens veiklą.

²⁸ Ten pat, 13 d.

²⁹ LEO LT, AB, panaikinimo ir nacionalinio investuotojo sukūrimo sutarčių nutraukimo sutartis, 2009-12-04, 3.1. p.

³⁰ Lietuvos Respublikos acinių bendrovių įstatymas. 73 str. 8 d.).

³¹ Jurevičius, Balčiūnas, Barkus. Bendrovių likvidavimo teisinio reglamentavimo analizė. Taikomasis mokslinis tyrimo darbas. I d. 1 p.

³² Civilinis Kodeksas, 2.106 str.

³³ Ten pat, 2.111 str.

Likviduojama LEO LT, AB, sudarė sandorius, susijusius ne tik su bendrovės veiklos nutraukimu, bet ir dėl elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo plano ir jo įgyvendinimo. Visuotiniame akcininkų susirinkime nuspręsta likviduoti LEO LT, AB, siekiant užtikrinti, kad po likvidavimo Lietuvos elektros energetikos sektoriaus veiklos modelis atitiks nacionalinę energetikos strategiją ir kad bus parengtas ir įgyvendintas Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo ir optimizavimo planas, suteikti LEO LT, AB, likvidatoriui teisę sudaryti ir pasirašyti tam reikalingas sutartis ir jų pakeitimus, pratęsimus ar įgaliojimus, įgyvendinti LEO LT, AB, kaip dukterinių įmonių akcininko, teises ir pareigas balsuojant visuotiniuose akcininkų susirinkimuose, naudoti esamus ir naujus bendrovės darbuotojų ir išorinių konsultantų pajėgumus, taip pat suteikti visas kitas bendrovės valdybos ir vadovo teises ir pareigas, t. y. neapsiribojant tomis teisėmis ir pareigomis, kurios susijusios tik su LEO LT, AB, veiklos nutraukimu.

Priimant sprendimą likviduoti juridinį asmenį gali būti nustatyti konkretūs veiksmai, kuriuos turi atlikti likvidatorius, ar nustatoma speciali likvidavimo procedūrų atlikimo tvarka arba kitokios juridinio asmens veiklos taisyklės, iki galutinai nutraukiama veikla. Atsižvelgus į tai, kad nesikišimo į privačius santykius principas reikalauja sudaryti sąlygas patiems privačių santykių dalyviams priimti sprendimus, kaip ir kada dalyvauti civiliniuose teisiniuose santykiuose, Civiliniame kodekse³⁴ nustatyta, kad likvidatorius turi teisę sudaryti ne tik sandorius, kurie susiję su juridinio asmens veiklos nutraukimu, bet ir sandorius, kurie numatyti sprendime likviduoti juridinį asmenį. Nagrinėjamu atveju akcininkas – Lietuvos Respublikos Vyriausybė, sprendime numatė, kad likvidatorius gali sudaryti ir pasirašyti sutartis ir jų pakeitimus, pratęsimus ar įgaliojimus, kad būtų parengtas ir įgyvendintas Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo ir optimizavimo planas.

Vertinant LEO LT, AB, akcininko sprendimą likvidatoriui suteikti teisę sudaryti ir pasirašyti sutartis, nesusijusias su likviduojamos LEO LT, AB, veikla, galima daryti išvadą, kad akcininkas plečiamai taikė Civilinio kodekso straipsnį. Likvidatoriaus veiklos tikslas turėtų būti ne plėtoti, o nutraukti veiklą, todėl pagrindinis dėmesys turėtų būti skiriamas juridinio asmens sudarytų sutarčių vykdymo tinkamam užbaigimui. Toks akcininko sprendimas pratęsė bendrovės likvidavimo procesą.

Sudarius Restitucinę sutartį sudarymo LEO LT, AB, dirbo dvidešimt darbuotojų, su kuriais darbo santykiai buvo nutraukti iki 2010 m. gegužės 31 d., išskyrus vieną sutartį dėl darbuotojos nėštumo ir gimdymo atostogų. Paskutinė darbo sutartis buvo nutraukta 2010 m. rugsėjo 7 d.

LEO LT, AB, pagrindinė veikla buvo nacionalinio investuotojo įmonių grupės patronuojančios bendrovės veikla; ji šioje bendrovėje iš esmės baigta 2010 m. pirmąjį pusmetį. Iš

³⁴ Civilinis kodeksas, 2.111 str.

viso LEO LT, AB, per 2010 m. gavo 125,9 mln. Lt pajamų ir patyrė 3 592,3 mln. Lt sąnaudų (iš jų 3 586,8 mln. Lt sudarė sumažėjusių investicijų į AB „VST“, AB Rytų skirstomųjų tinklų ir AB „Lietuvos energija“ vertė).

LEO LT, AB, su tiesiogiai valdomomis dukterinėmis bendrovėmis 2009 m. sausio mėn. buvo sudariusi konsultavimo paslaugų sutartis, kuriomis vadovaudamosi dukterinės bendrovės įsipareigojo mokėti LEO LT, AB, kas mėnesį už konsultavimo paslaugas, kurias dukterinės bendrovės norėtų pirkti. Pavyzdžiui, likviduojamos LEO LT, AB, dukterinės bendrovės 2010 m. I pusmetį sumokėjo 479,7 tūkst. Lt už konsultacines paslaugas. Visas sutartis su penkiomis dukterinėmis bendrovėmis likviduojama LEO LT, AB, nutraukė 2010 m. gegužės 31 d.

Likviduojama LEO LT, AB, 2010 m. likvidavimo ataskaitoje pažymi, kad per 2010 m. I pusmetį buvo galutinai nutrauktos visos bendrovės ūkinės operacijos.

Norime pastebėti, kad Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktai nereglamentuoja bendrovių likvidavimo procedūros trukmės, todėl bendrovių likvidavimas gali užtrukti neribotą laiką.

6.2. LEO LT, AB, likvidavimo procesas

Lietuvos Respublikos Vyriausybė kaip LEO LT, AB, akcininkas pritarė visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo projektui³⁵. Jame nurodyta, kad LEO LT, AB, likvidavimo procedūros turi būti pradėtos iškart, kai bus baigti tokie veiksmai:

- nuo AB „Lietuvos energija“ teisiškai ir funkciškai atskirtos Kruonio hidroakumuliacinė elektrinė ir Kauno hidroelektrinė ir įregistruotų šių bendrovių akcijos perleistos Lietuvos Respublikai;
- konkurso būdu išrenkamas LEO LT, AB, likvidatorius;
- atliktas nepriklausomas LEO LT, AB, turto vertinimas teisės aktų nustatyta tvarka.

Pirmas veiksmas. LEO LT, AB, akcininkų susirinkimas 2009 m. lapkričio 30 d. nusprendė pritari Kauno HE ir Kruonio HAE atskyrimo nuo AB „Lietuvos energija“ sąlygų projektui ir įpareigoti LEO LT, AB, valdybą priimti sprendimą perleisti Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai už 1 Lt kainą Kauno HE ir Kruonio HAE turto, teisių ir pareigų pagrindu įsteigtų akcinių bendrovių visas akcijas, kurias po AB „Lietuvos energija“ reorganizavimo įgis LEO LT, AB. AB „Lietuvos energija“ 2009 m. rugsėjo 8 d. akcininkų susirinkimas nusprendė pritari Kauno HE ir Kruonio HAE atskyrimo rengimui, kaip buvo numatyta LEO LT, AB, akcijų pasirašymo sutartyje, o 2009 m. rugsėjo 29 d. AB „Lietuvos energija“ akcininkų susirinkimas patvirtino atskyrimo sąlygas ir visų trijų bendrovių įstatų po atskyrimo projektus. Tačiau AB „Lietuvos energija“ akcininkų susirinkimas 2010 m. sausio 29 d. nusprendė netvirtinti 2009 m. rugsėjo mėn. įmonės valdybos parengtų Kauno HE

³⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-08-17 nutarimas Nr. 841, 1 d.

ir Kruonio HAE atskyrimo sąlygų ir nutraukti filialų atskyrimo procedūrą. Todėl pirmas iš veiksmų, numatytų akcininkų 2009 m. rugsėjo 4 d. susirinkimo sprendime – atskirti nuo AB „Lietuvos energija“ Kruonio HAE ir Kauno HE ir jų akcijas perleisti Lietuvos Respublikai, liko neįgyvendintas. AB „Lietuvos energija“ valdybos parengtų AB „Lietuvos energija“ atskyrimo sąlygų nepatvirtinimas reiškia, kad vėliau akcininkai apsisprendė kitaip.

Kauno HE ir Kruonio HAE atskyrimas nuo AB „Lietuvos energija“ neteko prasmės pasirašius Restitucinę sutartį ir visų LEO LT, AB, akcijų valdymą perdavus Vyriausybei.

Antras veiksmas – konkurso būdu išrinkti LEO LT, AB, likvidatorių. Vyriausybė nutarimu³⁶ pritarė 2009 m. rugsėjo 4 d. šaukiamo LEO LT, AB, neeilinio visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimo projektui, kuriame buvo nurodyta išrinkti likvidatorių konkurso būdu. Visuotinis akcininkų susirinkimas 2009 m. rugsėjo 4 d. nusprendė, kad likvidatorius bus išrinktas konkurso būdu. Vėliau – 2009 m. gruodžio 30 d. akcininkai sprendimu paskyrė likvidatorių – Energetikos ministerijos atstovą.

Civiliniame kodekse³⁷ nustatyta, kad juridinių asmenų dalyviai, kreditorių susirinkimas, juridinių asmenų registro tvarkytojas ar teismas, priėmęs sprendimą likviduoti juridinį asmenį, privalo paskirti likvidatorių. Juridinio asmens steigimo dokumentai ar įstatymai gali nustatyti kitokias likvidatoriaus skyrimo taisykles arba nustatyti konkretų likvidatorių. Teismo, kreditorių susirinkimo ar juridinių asmenų registro tvarkytojo šios taisyklės nesaisto. Akcinių bendrovių įstatymas numato, kad likvidatoriumi gali būti tik fizinis asmuo, jam keliami tie patys reikalavimai kaip ir bendrovės vadovui³⁸. Nei Civilinis kodeksas, nei Akcinių bendrovių įstatymas neįtvirtina jokių išskirtinių reikalavimų, kuriuos turėtų atitikti likvidatorius (pvz.: turėti atitinkamą licenciją, išlaikyti specialius egzaminus ar pan.), tačiau tokio asmens patirtis ar išsilavinimas turi leisti jam tinkamai vykdyti likvidatoriaus pareigas.

Pagal kompetenciją³⁹ likvidatorius vykdo tiek vidines, tiek išorines juridinio asmens valdymo organų funkcijas. Niekas kitas be likvidatoriaus arba jo paskirtų asmenų negali sudaryti sandorių juridinio asmens vardu. Likvidatorius, vykdydamas likvidavimo procedūras, privalo nustatyti juridinio asmens turtą (ir įsipareigojimus), informuoti apie likvidavimą kreditorius ir baigti su jais sandorius bei padalyti likviduojamą turtą. Pažymėtina, kad likviduojamos LEO LT, AB, sandorius, atskaitomybę ir kt. dokumentus tvirtino tik paskirtas bendrovės likvidatorius, kaip nustatyta teisės aktuose.

Trečias veiksmas – atlikti nepriklausomą LEO LT, AB, turto vertinimą. Pasirašius Restitucinę sutartį nebuvo sudaryta sutarčių dėl LEO LT, AB, turto nepriklausomo įvertinimo, išskyrus 2010 m.

³⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-08-17 nutarimas Nr.841, 2 p.

³⁷ CK 2.108 str. 1 d., 2 d.

³⁸ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 74 str. 1d.

³⁹ CK 2.110 str. ir Akcinių bendrovių įstatymo 74 str.

kovo 10 d. sutartį dėl VĮ „Visagino energija“ ir VĮ Ignalinos atominės elektrinės patikėjimo teise valdomo su elektros perdavimu ir/ar skirstymu susijusio turto rinkos vertės nustatymo. Prieš perleidžiant LEO LT, AB, akcijos buvo įvertintos rinkos kainomis, nustatytomis vadovaujantis vidutine svertine akcijų rinkos kaina per 6 mėn., kaip numatyta Akcinių bendrovių įstatyme⁴⁰.

Neatliktas LEO LT, AB, turto nepriklausomas vertinimas – taip neįgyvendintas akcininkų sprendimas ir tai galėjo turėti įtakos LEO LT, AB, akcijų vertės dydžiui.

Įvykdžius Restitucinę sutartį, LEO LT, AB, likvidavimas liko išimtinai Vyriausybės, kaip vienintelio akcininko teisė ir prerogatyva. Likviduojant LEO LT, AB, visas jos turtas įstatymų numatyta tvarka turėjo būti perduotas Vyriausybei. Audito metu ji 2011 m. rugpjūčio 31 d. priėmė nutarimą dėl likviduojamos bendrovės LEO LT, AB, turto perdavimo. Nutarta jos valdomas visas UAB „Visagino atominė elektrinė“ akcijas, kurių vertė 3 264 mln. Lt, perduoti valstybei kaip vienintelei akcininkei.

6.2.1. LEO LT, AB, akcijų pokyčiai

Pasirašius Restitucinę sutartį, LEO LT, AB, turėjo (valdė) keturių tiesiogiai valdomų dukterinių bendrovių akcijų paketus (9 lentelė).

9 lentelė. LEO LT, AB, valdomos akcijos pasirašant Restitucinę sutartį 2009 m. 12 mėn.

Bendrovės	Visas akcijų skaičius (vnt.)	LEO LT valdomų akcijų skaičius (vnt.)	Procentas
AB „Lietuvos energija“	689 515 435	664 700 833	96,40
AB „VST“	3 717 998	3 651 534	98,21
AB Rytų skirstomieji tinklai	492 404 653	351 316 161	71,35
UAB „Visagino atominė elektrinė“	25 000 000	25 000 000	100,00
Šaltinis – LEO LT, AB, 2009 m. gruodžio 31 d. duomenys			

Apie visą LEO LT, AB, akcijų pasiskirstymą įsteigiant ir likviduojant bendrovę pateikta 3 priede.

Pagal Restitucinę sutartį visos LEO LT, AB, paprastosios vardinės akcijos, priklausančios nuosavybės teise UAB „NDX energija“ (1 915 mln. Lt nominalia verte, emisijos kaina ir vertė 2 734,538 mln. Lt) turėjo būti anuliuotos teisės aktų nustatyta tvarka (sumažinus LEO LT, AB, įstatinį kapitalą), nedelsiant po to, kai pereis LEO LT, AB, nuosavybėn.

LEO LT, AB, sumokėjusi 680 mln. Lt UAB „NDX energija“ restitucinį atlyginimą, finansinėje atskaitomybėje nurodė, kad įsigijo savas akcijas šia suma. Akcinių bendrovių įstatymas nustato, kad bendrovė gali įsigyti savas akcijas, jei įsigyjamų savų akcijų bendra nominali vertė kartu su kitų turimų savų akcijų nominalia verte neviršija 1/10 įstatinio kapitalo ir jeigu bendrovėje yra sudarytas rezervas

⁴⁰ Akcinių bendrovių įstatymo 45¹ str. 1 d. 1 p.

savoms akcijoms įsigyti, kurio dydis ne mažesnis už įsigyjamų savų akcijų įsigijimo verčių sumą⁴¹. LEO LT, AB, įsigijo savas akcijas, nors neturėjo sudariusi jokio rezervo savoms akcijoms įsigyti, o įsigytų savų akcijų vertė viršijo 1/10 įstatinio kapitalo. Įstatyme nurodyta, kad, jeigu bendrovė pažeidžia minėtus reikalavimus, akcijos turi būti perleistos kitų asmenų nuosavybėn ne vėliau kaip per 12 mėn. nuo jų įsigijimo. Jei akcijos neperleidžiamos per šį laiką, atitinkamai turi būti sumažintas įstatinis kapitalas, akcijos anuliuojamos ir paskelbiamos negaliojančiomis. Akcijos nebuvo perleistos kitų asmenų nuosavybėn per 12 mėn., todėl Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2011 m. sausio 12 d. nutarimu⁴² pritarė likviduojamos bendrovės LEO LT, AB, įstatinio kapitalo mažinimui, anuliuojant LEO LT, AB, nuosavybės teise priklausančias savas akcijas (t. y. 191 500 000 nematerialiųjų paprastųjų vardinių akcijų, kurių kiekvienos nominali vertė 10 Lt ir kurios sudarė 38,3 proc. visų išleistų LEO LT, AB, akcijų) ir pavedė valstybei nuosavybės teise priklausančių bendrovės LEO LT, AB, akcijų valdytojais – Energetikos ministerijai priimti atitinkamus LEO LT, AB, akcininko sprendimus, kad galėtų būti sumažintas bendrovės įstatinis kapitalas anuliuojant nurodytas šios bendrovės savas akcijas. Likviduojama LEO LT, AB, Juridinių asmenų registre 2011 m. kovo 22 d. įregistravo mažesni 3 085 mln. Lt įstatinį kapitalą.

Akcininkų susirinkimas, įvykęs 2010 m. birželio 4 d., nusprendė, kad LEO LT, AB, nuosavybės teise priklausančiomis paprastosiomis vardinėmis akcijomis būtų padidintas UAB „Visagino atominė elektrinė“ (VAE) įstatinis kapitalas, perleidžiant elektrinei šias akcijas.

10 lentelė. LEO LT, AB, akcijų perleidimas

Įmonės pavadinimas	Paprastųjų vardinių akcijų kiekis, vnt.	Akcijų rinkos vertė, Lt
AB „Lietuvos energija“	646 103 311,	3 205 747 716
AB „VST“	3 651 534	
AB Rytų skirstomieji tinklai	351 316 161	
IŠ VISO	1 001 071 006	

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal likviduojamos LEO LT, AB, pateiktus duomenis

Akcininkai nusprendė likusią dalį AB „Lietuvos energija“ (nuosavybės teise priklausančių LEO LT, AB,) akcijų, t. y. -18 597 522 (664 700 833 – 646 103 311) vnt., parduoti UAB „Visagino atominė elektrinė“ už 42 111 485 Lt. Jų kaina nustatyta vadovaujantis vidutine svertine AB „Lietuvos energija“ akcijų rinkos kaina per 6 mėn., kaip numatyta Akcinių bendrovių įstatymo 45¹ str. UAB „Visagino atominė elektrinė“ akcininkai, atsižvelgdami į valdybos 2010 m. birželio 23 d. posėdyje priimtus sprendimus ir UAB „Visagino atominė elektrinė“ įstatus, 2010 m. birželio 30 d. priėmė sprendimą pritarti 42 111 485 Lt dydžio skolų perėmimui iš likviduojamos LEO LT, AB, (apie šiuos skolinius LEO LT, AB, įsipareigojimus aprašyta 6.2.2. ataskaitos dalyje), kurios akcininko 2010 m. birželio 30 d. sprendimu pritarta LEO LT, AB, valdomų 18 597 522 vnt. AB „Lietuvos energija“

⁴¹ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių 2000-07-13 įstatymas Nr. VIII-1835, 54 str. 3, 6 dalys.

⁴² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-01-12 nutarimas Nr. 22, 1 d.

akcijų pardavimui UAB „Visagino atominė elektrinė“. LEO LT, AB, ir UAB „Visagino atominė elektrinė“ 2010 m. liepos 12 d. pasirašė akcijų pirkimo-pardavimo ir priešpriešinių įsipareigojimų įskaitymo sutartį, pagal kurią parduodamų akcijų bendra kaina buvo 38 970 177 Lt. Skirtumą – 3 141 307 Lt apmokėjo UAB „Visagino atominė elektrinė“.

UAB „Visagino atominė elektrinė“ akcininkai 2010 m. birželio 4 d. nusprendė padidinti šios bendrovės įstatinį kapitalą – išleisti naujas paprastąsias vardines akcijas, kurių nominali vertė 1 Lt. Jų bendra emisijos vertė buvo 4 008 749 745 Lt, o apmokėta ne piniginiiais įnašais:

- AB „Lietuvos energija“, AB VST, AB Rytų skirstomųjų tinklų akcijomis, kurių rinkos vertė 3 205 747 716 Lt;
- AB Lietuvos elektrinės 139 292 961 vnt. akcijų, kurių rinkos vertė 712 228 589 Lt;
- VĮ „Visagino energija“ patikėjimo teise valdomą ir naudojamą turtą už 30 912 850 Lt;
- VĮ Ignalinos atominės elektrinės patikėjimo teise valdomą ir naudojamą turtą už 58 724 590 Lt;
- Energetikos ministerijos patikėjimo teise valdomą ir naudojamą turtą už 1 136 000 Lt.

Vyriausybė 2010 m. gegužės 19 d. nutarė⁴³ dėl AB Lietuvos elektrinės 139 292 961 vnt. akcijų, VĮ „Visagino energija“ turto, VĮ Ignalinos atominės elektrinės turto ir Energetikos ministerijos turto perdavimo UAB „Visagino atominė elektrinė“. LEO LT, AB, 2010 m. birželio 4 d. akcinių susirinkimas nusprendė padidinti UAB „Visagino atominė elektrinė“ įstatinį kapitalą – įnešti LEO LT, AB, nuosavybės teise priklausančias akcinių bendrovių „Lietuvos energija“, Rytų skirstomųjų tinklų ir „VST“ akcijas.

Likviduojamos LEO LT, AB, įstatinis kapitalas 2010 m. pabaigoje buvo 5 000 000 000 Lt, akcijų priedai ir privalomas rezervas sudarė 1 467 706 251 Lt, tačiau nuosavas kapitalas sumažintas nepaskirstyto pelno (nuostolio) dydžiu 3 466 105 602 Lt dėl patirto LEO LT, AB, ataskaitinio laikotarpio nuostolio, tačiau, akcininko sprendimu anuliavus savas akcijas, 2011 kovo 22 d. buvo įregistruotas 3 085 mln. Lt įstatinis kapitalas.

6.2.2. Turto ir įsipareigojimų perleidimas

Kaip minėta, LEO LT, AB, likvidavimo procesas pradėtas 2010 m. sausio 1 d., likviduojamos LEO LT, AB, finansinės ataskaitos buvo parengtos likvidavimo pagrindu. Todėl visas ilgalaikis turtas ir ilgalaikiai įsipareigojimai buvo perklasifikuoti į trumpalaikius – jų terminas iki 1 metų.

Įregistravus LEO LT, AB, likviduojama bendrove, jos likvidatorius perėmė turtą ir įsipareigojimus (11 lentelė).

⁴³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-05-19 nutarimas Nr. 582, 1.1. d.

11 lentelė. Likviduojamos bendrovės LEO LT, AB, turto ir įsipareigojimų perdavimo-priėmimo aktas likvidatoriui, 2009 m. gruodžio 31 d.

Pagal balanso straipsnius	Vertė, Lt
Atsargos	711,60
Investicijos į dukterines įmones	6 856 477 904,90
Išankstiniai apmokėjimai	132 969,27
Gautinos sumos	1 346 451,68
Suteiktos paslaugos	25 000 000,00
Kitos trumpalaikės sumos (atidėtas pelno mokestis)	38 378,16
Finansinis turtas	30 948 042,47
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	12 950 346,43
Ilgalaikis turtas, skirtas perparduoti	21 655,66
Nuosavas kapitalas	6 747 331 708,70
Trumpalaikės paskolos (AB „Lietuvos energija“, AB „VST“, AB Rytų skirstomieji tinklai)	174 308 764,22
Mokėtinos sumos	1 051 387,77
Pelno mokesčio įsipareigojimai	3 124 878,00
Atidėjiniai	895 144,70
Kitos trumpalaikės mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	204 576,23
Taip pat perduota:	
18 vnt. nuomojamų automobilių,	-
2 vnt. mokslinių darbų, tinklų audito išvada,	-
Nacionaliniai ir Bendrijos prekės ženklai, Programinė įranga.	-

Šaltinis – Likviduojamos bendrovės LEO LT, AB, turto ir įsipareigojimų perdavimo-priėmimo aktas

LEO LT, AB, didžiausią dalį teisių ir pan. sutarčių bei įsipareigojimų perleido InterLinks, UAB – tuo metu buvusiai AB „Lietuvos energija“ dukterinei įmonei, kitus įsipareigojimus – UAB „Visagino atominė elektrinė“. LEO LT, AB, turimą ilgalaikį turtą 2010 m. gegužės 31 d. pardavė InterLinks, UAB, 2010 m. balandžio 21 d. nutraukė sutartį dėl spaudos prenumeratos, 2010 m. birželio 28 d. taikos sutartimi išsprendė negyvenamųjų patalpų nuomos sutarties nutraukimą ir teismo sprendimu sumokėjo 326 461 Lt kompensaciją.

Per 2010 metus LEO LT, AB, nesudarė naujų sandorių, išskyrus susijusius su veiklos nutraukimu ir elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo ir optimizavimo plano sukūrimu.

LEO LT, AB, 2009 m. gruodžio 3 d. buvo sudariusi paskolų sutartis su dukterinėmis įmonėmis (AB Rytų skirstomaisiais tinklais, AB „VST“, AB „Lietuvos energija“; kad galėtų sumokėti Restitucinį atlyginimą UAB „NDX energija“ pagal 2009 m. gruodžio 4 d. LEO LT, AB, panaikinimo ir nacionalinio investuotojo sukūrimo sutarčių nutraukimo sutartį. Pagal įmonių finansinių atskaitomybių duomenis, paskolų suma sudarė 192 mln. Lt: AB Rytų skirstomieji tinklai – 70 mln. Lt, AB „Lietuvos energija“ – 74 mln. Lt, AB „VST“ – 48 mln. Lt.

Atsiskaitant su minėtomis dukterinėmis bendrovėmis, LEO LT, AB, būdama AB „Lietuvos energija“, AB Rytų skirstomųjų tinklų ir, AB „VST“ akcininkė, metiniuose šių bendrovių akcininkų susirinkimuose balsavo už dividendų akcininkams išmokėjimą. AB Rytų skirstomieji tinklai

išmokėtinų dividendų suma buvo lygi tai pačiai sumai, kokia buvo paimta paskola, todėl kreditiniai įsipareigojimai buvo padengti. AB „Lietuvos energija“ buvo padengti dividendais 46,529 mln. Lt, o AB „VST“ – 7,668 mln. Lt, tai yra mažesne suma, nei buvo paimtos iš šių bendrovių paskolos. Dalį paskolų padengė LEO LT, AB, o susidariusį skirtumą (42,111 mln. Lt) kaip įsiskolinimą perkėlė UAB „Visagino atominė elektrinė“. LEO LT, AB, įgijo naują kreditorių bendrovę – Visagino atominę elektrinę. 2010 m. liepos 12 d. buvo sudaryta akcijų (AB „Lietuvos energija“) pirkimo-pardavimo sutartis, pagal kurią LEO LT, AB, pardavė AB „Lietuvos energija“ akcijas UAB „Visagino atominė elektrinė“ už tą sumą, koks buvo įsiskolinimas, taip buvo panaikinti visi LEO LT, AB, piniginiai įsiskolinimai šiai bendrovei.

LEO LT, AB, 2010 m. gruodžio 31d. finansinėje atskaitomybėje nurodyta, kad bendrovė iki šios datos neturėjo nei mokėtinų sumų, nei įsipareigojimų. LEO LT, AB, turtas ir įsipareigojimai 2010 m. gruodžio 31 d. pateikti lentelėje:

12 lentelė. Likviduojamos bendrovės LEO LT, AB, turtas ir įsipareigojimai 2010 m. gruodžio 31 d.

Pagal balanso straipsnius	Vertė, Lt
Atsargos	0
Investicijos į dukterines ir asocijuotas įmones	0
Išankstiniai apmokėjimai	0
Gautinos sumos	0
Trumpalaikės investicijos į dukterines bendroves	3 255 747 716
Finansinis turtas	0
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	25 478 391
Ilgalaikis turtas	0
Nuosavas kapitalas	3 281 226 107
Įstatinis kapitalas	5 000 000 000
Akcijų priedai	2 132 988
Nuosavos akcijos	(680 000 000)
Rezervai	14 718
Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	(3 186 480)
Trumpalaikiai įsipareigojimai	0
Mokėtinos sumos	0
Pelno mokesčio įsipareigojimai	0
Atidėjiniai	0
Kitos trumpalaikės mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	0

Šaltinis – Likviduojamos LEO LT, AB, 2010 m. gruodžio 31 d. balansas

6.3. LEO LT, AB, likvidavimo būklė

Vadovaujantis bendrovių likvidavimą reglamentuojančiais teisės aktais, likviduojant bendrovę reikia atlikti pagrindinius veiksmus⁴⁴ (13 lentelė).

⁴⁴ Veiksmai surašyti pagal Akcinių bendrovių įstatymo 73 ir 74 straipsnius ir Bendrovių likvidavimo teisinio reglamentavimo analizės II d. 3 lentelės informaciją.

13 lentelė. Likviduojamos LEO LT, AB, likvidavimo proceso eiga, 2011 m. rugsėjo 15 d.

Eil. Nr.	Pagrindiniai likviduojamos bendrovės veiksmai	Būsena
1.	akcininkai turi priimti sprendimą dėl bendrovės likvidavimo ir paskirti likvidatorių;	Įvykdyta
2.	viešai paskelbti bendrovės likvidavimą;	Įvykdyta
3.	pateikti sprendimą dėl bendrovės likvidavimo Registro tvarkytojui;	Įvykdyta
4.	sudaryti likvidavimo pradžios balansą ir pateikti jį bei atitinkamas mokesčių deklaracijas teritorinei valstybinei mokesčių inspekcijai;	Iš dalies įvykdyta
5.	nutraukti darbo sutartis su bendrovės darbuotojais ir sumokėti jiems priklausančias išmokas;	Įvykdyta
6.	įvertinti likviduojamos bendrovės turtą;	Neįvykdyta
7.	peržiūrėti galiojančias bendrovės sutartis;	Įvykdyta
8.	užbaigti likviduojamos bendrovės teisinius ginčus;	Įvykdyta
9.	atsiskaičius su bendrovės kreditoriais, paskirstyti akcininkams likusį bendrovės turtą pagal perdavimo aktus;	Neįvykdyta
10.	uždaryti bendrųjų vertybinių popierių sąskaitą bendrovėje Lietuvos centriniame vertybinių popierių depozitoriume;	Neįvykdyta
11.	perduoti likviduotos bendrovės dokumentus saugoti Archyvų įstatymo nustatyta tvarka (jei dokumentai neperduodami, likvidatorius teritoriniam archyvuui privalo raštu nurodyti priežastis, dėl kurių dokumentai neperduoti saugoti);	Neįvykdyta
12.	uždaryti likviduojamos bendrovės banko sąskaitas;	Iš dalies įvykdyta
13.	sunaikinti likviduojamos bendrovės antspaudą;	Neįvykdyta
14.	sudaryti bendrovės likvidavimo aktą, kuriame turi būti nurodyta likvidavimo eiga ir patvirtinama, kad atlikti visi su likvidavimu susiję veiksmai;	Iš dalies įvykdyta
15.	jei bendrovės likvidavimas trunka ilgiau nei 1 metus, po kiekvienų finansinių metų pabaigos ne vėliau kaip per 3 mėnesius sudaryti metinę finansinę atskaitomybę ir likvidavimo ataskaitą, kurią tvirtina visuotinis akcininkų susirinkimas;	Įvykdyta
16.	pateikti Registro tvarkytojui dokumentus, reikalingus likviduotai bendrovei išregistruoti;	Neįvykdyta
Šaltinis – Likviduojamos LEO LT, AB, duomenys		

LEO LT, AB, 2011 m. rugpjūčio 31 d. nebuvo atlikti veiksmai, kad bendrovė būtų laikoma likviduota: neanuliuotos likusios akcijos, neparengtas likvidacinis balansas, negautas Mokesčių inspekcijos patvirtinimas apie atsiskaitymą su biudžetu, neuždarytos visos bendrovei priklausančios sąskaitos, neparengtas likvidavimo aktas, neuždaryta Centriniame vertybinių popierių depozitoriume LEO LT, AB, atidaryta vertybinių popierių sąskaita, neatlikti kiti veiksmai, reikalingi išregistruoti LEO LT, AB, iš Juridinių asmenų registro.

Pažymėtina, kad susidariusias išlaidas dėl LEO LT, AB, likvidavimo 2011 m. padengė jos dukterinė bendrovė UAB „Visagino atominė elektrinė“. Nustatyta, kad 2011 m. ši bendrovė apmokėjo audito (10 000 Lt) ir archyvų tvarkymo (1 450 Lt) paslaugas.

LEO LT, AB, likvidavimo procesas, kai buvo nutrauktos ar perleistos sudarytos darbo, veiklos ir kitos sutartys, perduotas ilgalaikis turtas ir perleisti įsipareigojimai, buvo įvykdytas per pusę metų, tačiau LEO LT, AB, akcijų perdavimo procesas Lietuvos Respublikos valstybei užsitęsė daugiau kaip metus. Kaip minėta, bendrovės likvidavimo trukmė neregamentuota teisės aktuose.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išvados

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasirenkant perdavimo sistemos ir veiklos nuosavybę visiškai atskirti nuo elektros energijos gamybos, skirstymo ir tiekimo, nebuvo atliktos analizės ar studijos, nebuvo modeliuota, taigi yra rizika, kad pasirinktas būdas nėra optimalus Lietuvai. (1.1 poskyris, 7–10 psl.)

2. Elektros energetikos sektoriaus pertvarka vyksta Europos Sąjungos direktyvos nuostatų neperkėlus į nacionalinę teisę, t. y. nepriėmus Energetikos ir Elektros energetikos įstatymų pakeitimų, elektros energetikos sektoriaus pertvarkos veiksmų planas nebuvo patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės, o elektros energetikos pertvarkymo gairės patvirtintos išibėgėjus pertvarkymo procesui. (1 skyrius, 7–13 psl.)

3. Kol kas neįvykdytas vienas pagrindinių pertvarkos etapų, kurį įpareigoja vykdyti Europos Sąjungos direktyvos ir viena iš priešasčių, paskatinusių elektros energetikos sektoriaus pertvarką – perdavimo sistemos operatoriaus atskyrimas. (3.1 poskyris, 19–21 psl.)

4. Elektros energetikos sektoriaus pertvarkos metu sukurta nauja įmonių struktūra, iš anksčiau egzistavusių įmonių atskirtas ir suformuotas naujas aptarnavimo paslaugų įmonių blokas:

4.1. kuris teikia specifines elektros energetikos sektoriui būdingas paslaugas ir, šioms įmonėms veikiant rinkoje, yra didelė rizika, kad susidarys karteliai, o tinklo aptarnavimo darbų kaina gali išaugti. (4 skyrius, 22–27 psl.)

4.2. kurio teikiamų paslaugų kainos nepatenka į Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos reguliavimo sferą, o šių paslaugų sąnaudos įskaičiuojamos į elektros energijos kainą. (5 skyrius, 28–32 psl.)

5. LEO LT, AB, vykdė pirkimus ir sudarydavo sutartis ne Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka. Su elektros energetikos sektoriaus pertvarka susijusių paslaugų, už kurias sumokėta apie 8 mln. Lt, Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai ateityje vertinant reguliuojamų įmonių sąnaudas, suma gali būti įskaičiuota į elektros energijos kainą. (1.2 poskyris ir 2 skyrius, 10–11 ir 17–18 psl.)

6. LEO LT, AB, akcininko sprendimas suteikti likvidatoriui teisę sudaryti sandorius, susijusius ne tik su likvidavimo veikla, pratęsė LEO LT, AB, likvidavimo procesą ir tai galėjo turėti įtakos, kad bendrovės likvidavimas tęsiasi beveik dvejus metus. LEO LT, AB, iki audito pabaigos nebuvo išregistruota. (6.1 poskyris, 33–34 psl.)

7. Neatliktas LEO LT, AB, turto nepriklausomas vertinimas – taip neįgyvendintas akcininko sprendimas ir tai galėjo turėti įtakos LEO LT, AB, akcijų vertės dydžiui. (6.2 poskyris, 35–37 psl.)

Rekomendacijos

Energetikos ir Elektros energetikos įstatymų pakeitimų projektai, kuriais numatyta perkelti Europos Sąjungos direktyvos nuostatas, pateikti Lietuvos Respublikos Seimui atitinkamai 2010 m. spalio 20 d. ir 2010 m. lapkričio 3 d. ir iki audito pabaigos nepriimti.

Pertvarkos metu suformuotas elektros energetikos sektoriaus aptarnavimo įmonių blokas, kurio paslaugų įkainiai turės įtaką galutinei elektros energijos kainai, todėl siūlome:

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Teisės aktuose Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai suteikti teisę gauti visą reikalingą informaciją iš energetikos įmonės aptarnaujančių įmonių apie jų sąnaudas, pajamas ir sutartinius įsipareigojimus ir suderinti aptarnavimo bloko įmonių pasitvirtintas kainodaras su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija. (4 išvada)

2-ojo audito departamento direktorė

Zita Valatkienė

4-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Renata Vaitulionienė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Vyriausybei, 1 egz.

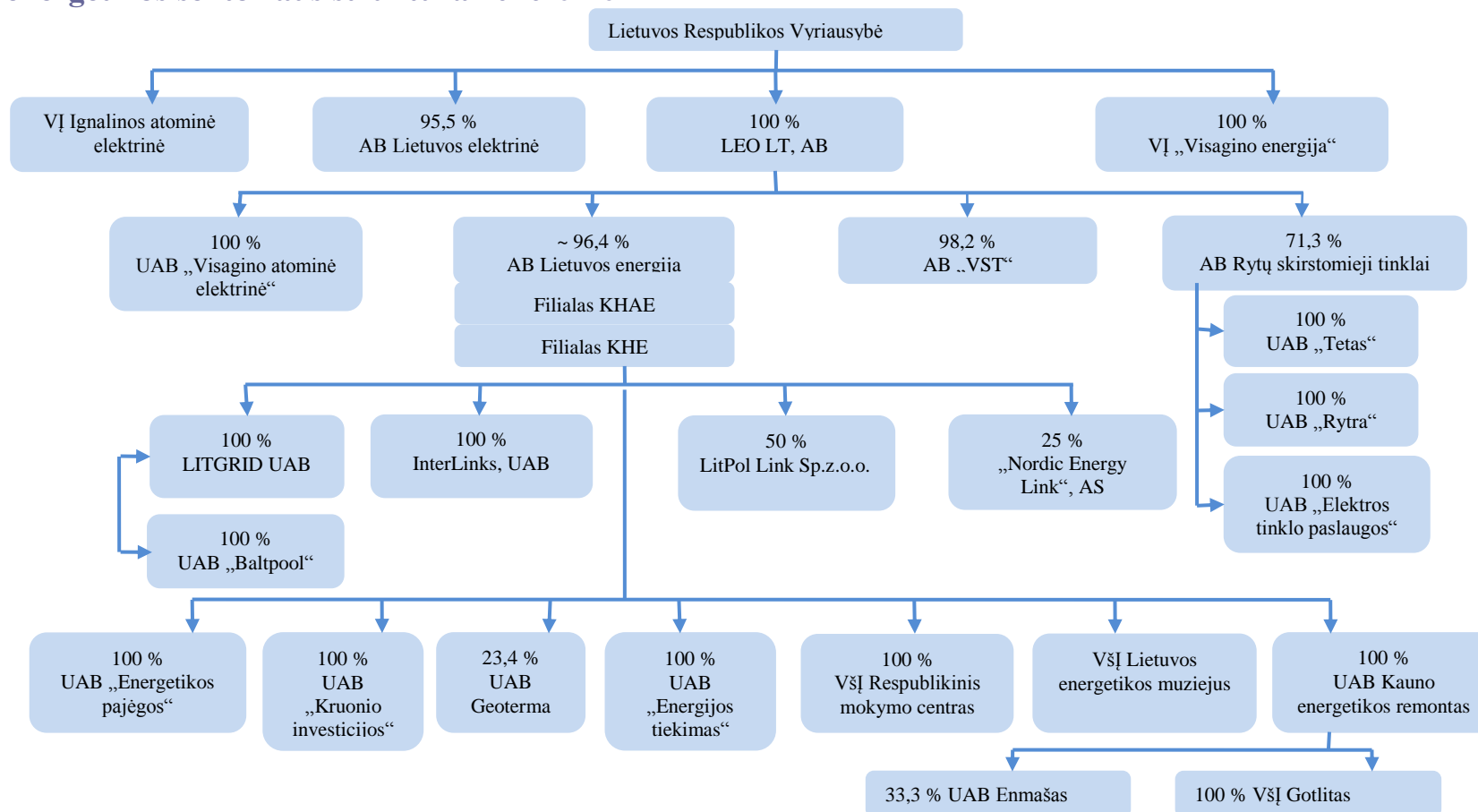
Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai, 1 egz.

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, 1 egz.

PRIEDAI

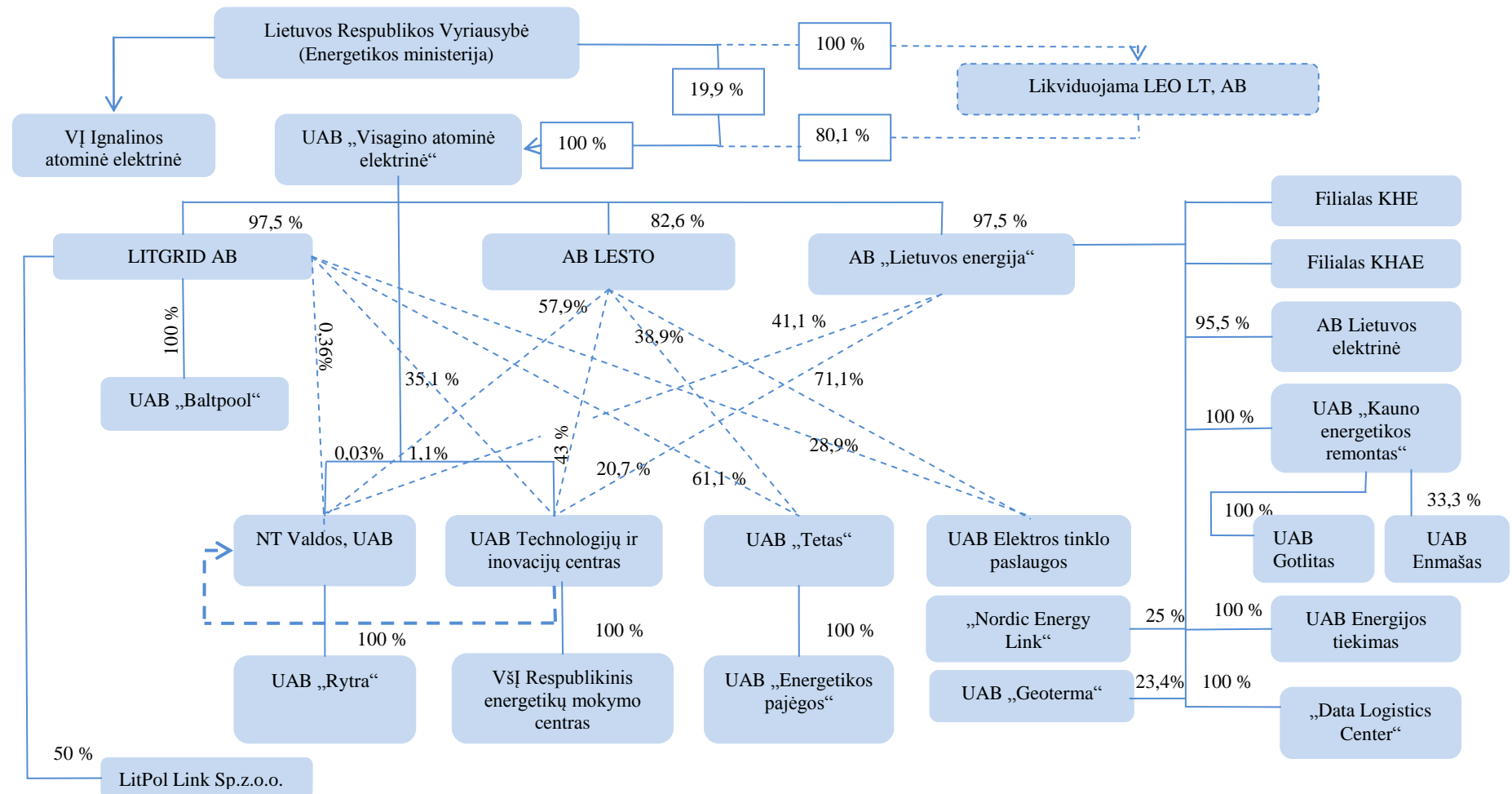
Valstybinio audito ataskaitos „Elektros energetikos sektoriaus pertvarka“ 1 priedas

Elektros energetikos sektoriaus struktūra 2010-01-01

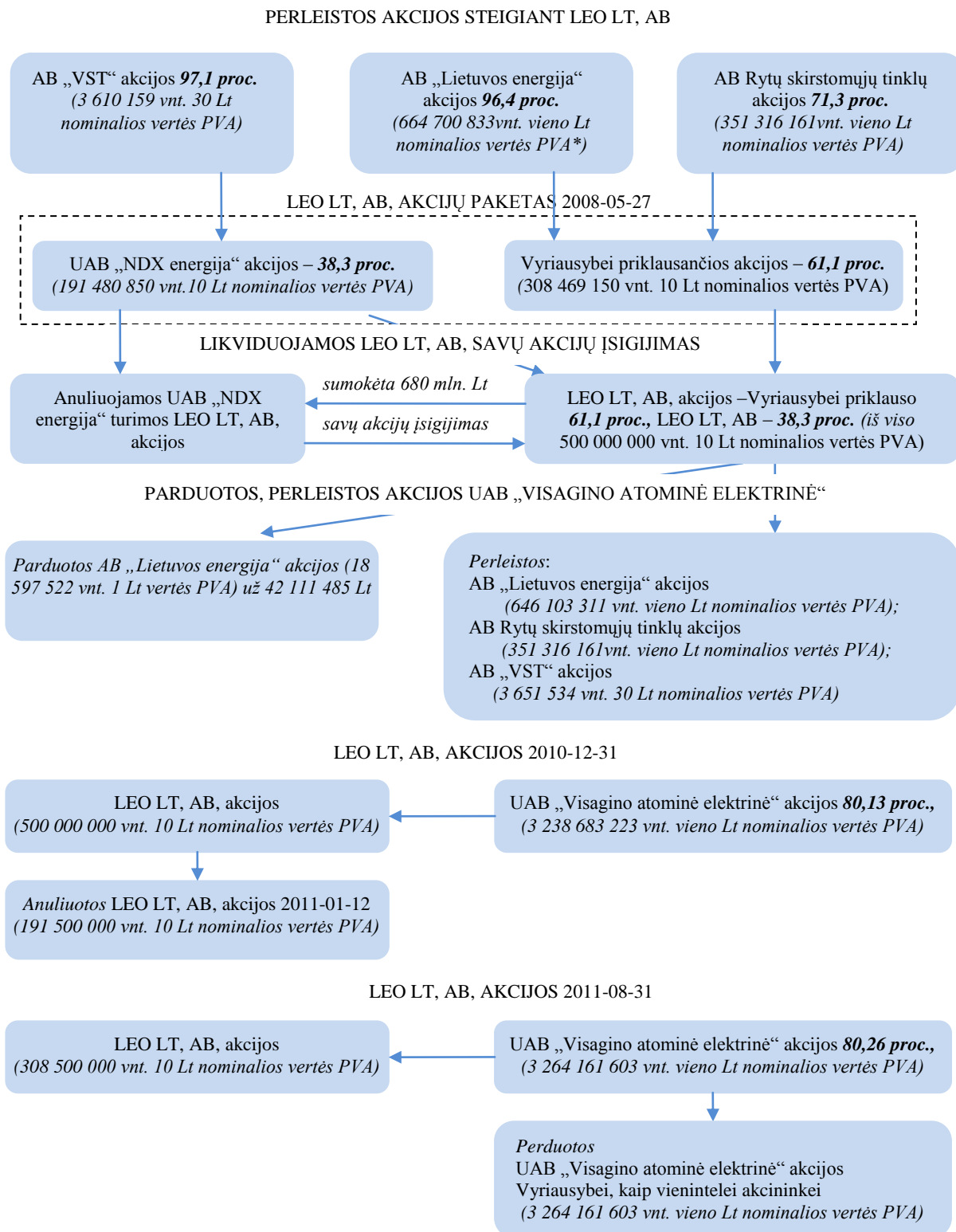
Valstybinio audito ataskaitos
„Elektros energetikos sektoriaus pertvarka“
2 priedas

Elektros energetikos sektoriaus struktūra 2011-01-01

Valstybinio audito ataskaitos
„Elektros energetikos sektoriaus pertvarka“
3 priedas

LEO LT, AB, akcijų pasiskirstymas įsteigiant ir likviduojant bendrovę

PVA – paprastosios vardinės akcijos

Valstybinio audito ataskaitos
 „Elektros energetikos sektoriaus pertvarka“
 4 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
	Teisės aktuose Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai suteikti teisę gauti visą reikalingą informaciją iš energetikos įmonės aptarnaujančių įmonių apie jų sąnaudas, pajamas ir sutartinius įsipareigojimus ir suderinti aptarnavimo bloko įmonių pasitvirtintas kainodaras su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija.	Lietuvos Respublikos Vyriausybei		
Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:				